

Oplegvel Raadsstuk

Portefeuille H. van der Molen
Auteur Mevr. E.M. van der Kooij
Telefoon 5115509 E-mail: emvanderkooij@haarlem.nl
STZ/WWGZ Reg.nr. 2009/98109
Te kopiëren: A
B & W-vergadering van 8 juni 2009

Onderwerp

Implementatienota beleid huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland

DOEL: Besluiten

Het college van Haarlem is als centrumgemeente voor vrouwenopvang bevoegd te besluiten.

De nota wordt volgens afspraak met de raadscommissie Samenleving tijdens de behandeling van de Startnotitie Huiselijk Geweld d.d. 15 oktober 2008 ter advisering aan deze commissie gestuurd. De nota is op 18 mei 2009 regionaal geaccordeerd in het BOP (breed overleg portefeuillehouders welzijn/zorg en jeugd) en ter besluitvorming voorgelegd aan de colleges van B&W en eventueel gemeenteraden van de regiogemeenten in Kennemerland.

B&W

1. Het college stelt de raad voor akkoord te gaan met de implementatienota beleid huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland.
2. Het college stelt de raad voor akkoord te gaan met de uitvoering van de in de implementatienota beschreven ambities.
3. Het college stelt de raad voor akkoord te gaan met het vaststellen van de uitgaven 2009 via de nota "Tussenstand en bestedingsvoorstellen GSB 2009" (2009/ 110763) en vaststelling van de uitgaven 2010 onder voorbehoud van continuering GSB-gelden en besteding van restantmiddelen 2009 Beschermd en weerbaar in 2010.
4. Het college gaat akkoord met de reactie aan de Kennemerlandse WMO-raden en stuurt deze aan de gemeenten in Kennemerland daags na besluitvorming.
5. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit; de media krijgen een persbericht
6. Het college stuurt dit voorstel naar de gemeenteraad, nadat de commissie Samenleving hierover een advies heeft uitgebracht

Raad:

Besluit	Moties en amendementen	Raadsstuk
in te vullen door griffie	in te vullen door griffie	in te vullen door griffie
☐ Conform	☐ Ja	Raadsstuknr
☐ Gewijzigd	☐ Nee	
☐ Aangehouden		Datum vergadering
☐ Afgevoerd		

RAADSSTUK

Onderwerp: Implementatienota beleid huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland

Inleiding

De tien gemeenten in de veiligheidsregio Kennemerland hebben een meerjarig beleid vastgesteld om de aanpak van huiselijk geweld te verbeteren. Huiselijk geweld is niet acceptabel. Daarom willen de gemeenten dit effectief bestrijden met een integrale, regionale en systeemgerichte aanpak. Haarlem is centrumgemeente in de regionale samenwerking. Bloemendaal, Beverwijk, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort hebben als regiogemeenten een eigen rol, met name in bewustwording, preventie en signalering.

De aansluiting van Haarlemmermeer in de aanpak van huiselijk geweld bij regio Kennemerland én de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod per 1 januari 2009 zijn aanleiding om het beleid huiselijk geweld opnieuw vorm te geven. Tegelijk biedt dit de mogelijkheid het beleid op regionaal niveau aan te pakken, met Haarlem als centrumgemeente.

Voorstel aan de raad

1. akkoord te gaan met de implementatienota beleid huiselijk geweld.
2. in te stemmen met de uitvoering van de in de implementatienota beschreven ambities.
3. akkoord te gaan met het vaststellen van de uitgaven 2009 via de nota "Tussenstand en bestedingsvoorstellen GSB 2009" (2009/ 110763) en vaststelling van de uitgaven 2010 onder voorbehoud van continuering GSB-gelden en besteding van restantmiddelen 2009 Beschermd en weerbaar in 2010.

Beoogd resultaat

Vanuit de visie dat geweld achter de voordeur niet acceptabel is, zet het beleid van Haarlem en de regiogemeenten in op het voorkómen van huiselijk geweld en, als het zich toch voordoet, direct ingrijpen en stoppen van het geweld.

In de implementatienota huiselijk geweld worden ambities beschreven om de ketenaanpak huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland te verbeteren.

Het gaat hier met name om de versterking van het steunpunt en de vrouwenopvang en de investering in bewustwording, vroegsignalering en preventie, maar ook om samenwerkingsafspraken tussen ketenpartners en het zicht krijgen op de effecten van deze gezamenlijke aanpak en eventuele knelpunten.

Argumenten

De implementatienota beleid huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland 2009-2012 beschrijft de missie, visie en de doelstellingen van het beleid en hoe de regiogemeenten de aanpak gaan verbeteren. Huiselijk geweld is niet acceptabel. De gemeenten in de regio Kennemerland bestrijden huiselijk geweld effectief middels een integrale, regionale systeemgerichte aanpak en neem verantwoordelijkheid voor preventie én hulpverlening: iedereen moet worden bereikt en bediend.

De belangrijkste ambities in het plan zijn:

- Het versterken van het steunpunt huiselijk geweld Kennemerland, door 24-uurs bereikbaarheid en grotere bekendheid;
- Samenvoegen van de functie van steunpunt en crisisinterventie/casemanagement in het kader van het huisverbod;
- Versterking van de vrouwenopvang, door verbetering van de toeleiding en mogelijke vergroting van het aantal opvangplekken voor inwoners van de regio;
- Investeren in bewustwording, vroegsignalering en preventie door trainingen en publiekscampagne.

Financiële paragraaf

In het laatste hoofdstuk van de nota komt de financiële onderbouwing van het in de eerdere hoofdstukken beschreven beleid en ambities aan bod. In paragraaf 8.2 en 8.3 van de nota staat een tabel met de inkomsten en uitgaven in 2009 en in paragraaf 8.4 en 8.5 de inkomsten en uitgaven voor de resterende periode van deze nota (2010 tot en met 2012).

Regionale bijdrage

In de implementatienota wordt de gemeenten gevraagd om vanaf 2010 een reservering voor de regionale aanpak van huiselijk geweld in hun begroting te maken op basis van inwonertal. Voor de gemeente Haarlem is deze bijdrage € 52.000. Dit besluit wordt gedekt vanuit de gemeentebegroting. Hierbij wordt voor de gemeente Haarlem verwezen naar de programmabegroting 2010. Binnen de programmabegroting 2010 zal dit besluit geen budgettaire consequenties hebben omdat deze kosten worden gedekt door een budgetverschuiving binnen het zelfde beleidsveld (programma 3 onderdeel huiselijk geweld).

Voor 2009 zien de inkomsten er als volgt uit

Inkomsten 2009	€	
Inkomsten vanuit het Rijk 2009		
Vrouwenopvang	2.074.587	BDU SIV
Overige inkomsten 2009		
Subsidie provincie Noord – Holland (project)	115.123	1131.4791.9360
Cofinanciering gemeente Haarlem (project)	41.477	BDU SIV
Gemeente Haarlem bijdrage	58.318	1272.4756.1100
Vrouwenopvang 2009 (ten laste van GSB budget 2009)		
Restant geormerkte middelen 2008	444.645	BDU SIV
Totaal	2.734.150	

De inkomsten 2009 vanuit BDU SIV komen aan de orde in de nota “Tussenstand en bestedingsvoorstellen GSB 2009” (2009/ 110763).

Kanttekeningen

Voor de inkomsten 2010 worden twee kanttekeningen gemaakt.

- De restant geormerkte middelen 2009 betreft de impuls Beschermd en weerbaar. De middelen Beschermd en weerbaar zijn voor 2008 en 2009 toegevoegd aan de BDU SIV. Door late berichtgeving en ook beschikking van de middelen vanuit het Rijk, zijn de middelen in 2008 en 2009 niet volledig besteed. Het besteden van de restant middelen in 2010 is onder voorbehoud van akkoord van het Rijk in verband met het aflopen van de BDU SIV in 2009.
- De Brede doeluitkering (BDU) Sociaal loopt af in 2009. Naar verwachting zal de Rijksbijdrage gecontinueerd worden middels een decentralisatie-uitkering Grote Steden Beleid (GSB), maar hierover bestaat nog geen zekerheid. De inkomsten en uitgaven vanaf 2010 zijn onder voorbehoud van continuering van deze gelden.

Uitvoering

De ambities worden onder regie / opdracht van de gemeente Haarlem uitgevoerd.

Bijlagen

Implementatienota beleid huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland

Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. akkoord te gaan met de implementatienota beleid huiselijk geweld.
2. in te stemmen met de uitvoering van de in de implementatienota beschreven ambities.
3. akkoord te gaan met het vaststellen van de uitgaven 2009 via de nota "Tussenstand en bestedingsvoorstellen GSB 2009" (2009/ 110763) en vaststelling van de uitgaven 2010 onder voorbehoud van continuering GSB-gelden en besteding van restantmiddelen 2009 Beschermd en weerbaar in 2010.

Gedaan in de vergadering van (in te vullen door de griffie)

De griffier

De voorzitter

**Implementatienota beleid huiselijk geweld in de
Veiligheidsregio Kennemerland
2009 t/m 2012**

Een vuist tegen huiselijk geweld

Haarlem, 28 mei 2009

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
1 VISIE, MISSIE EN DOELSTELLINGEN.....	5
1.1 VISIE, MISSIE EN UITGANGSPUNTEN	5
1.2 DOELSTELLINGEN VAN DE NIEUWE AANPAK HUISELIJK GEWELD	6
2 AARD EN OMVANG VAN DE PROBLEMATIEK	7
2.1 OMVANG VAN HUISELIJK GEWELD ONDER ENKELE SPECIFIEKE DOELGROEPEN	7
2.2 WET TIJDELIJK HUISVERBOD	8
3 REGIONALE SAMENWERKING	10
3.1 REGIEROL	10
3.2 OVERLEGSTRUCTUUR	11
3.3 EVALUATIE REGIONALE SAMENWERKING EN NIEUWE OVERLEGSTRUCTUREN.....	12
4 DE AANPAK VAN HUISELIJK GEWELD.....	13
4.1 FUNCTIES BINNEN DE SLUITENDE AANPAK VAN HUISELIJK GEWELD	13
4.2 KETENAANPAK.....	14
5 VERBETEREN KETENAANPAK EN OPTIMALE SAMENWERKING	15
5.1 STEUNPUNT HUISELIJK GEWELD KENNEMERLAND	15
5.2 CRISISINTERVENTIE EN CASEMANAGEMENT HUISVERBOD	18
5.3 MAATSCHAPPELIJKE OPVANG / VROUWENOPVANG	21
5.4 ANDERE KETENPARTNERS.....	24
5.5 VERWIJZERS	26
5.6 NIEUWE SAMENWERKINGSAFSPRAKEN	29
6 ONTWIKKELINGEN IN DE AANPAK HUISELIJK GEWELD	30
6.1 VEILIGHEIDSHUIS	30
6.2 HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING.....	30
7 ZICHT OP RESULTATEN EN EFFECTEN VAN MAATREGELEN	32
8 FINANCIËLE ONDERBOUWING	35
8.1 INLEIDING.....	35
8.2 INKOMSTEN IN 2009.....	36
8.3 UITGAVEN IN 2009.....	37
8.4 INKOMSTEN IN DE PERIODE VAN 2010 TOT EN MET 2012	38
8.5 UITGAVEN IN DE PERIODE 2010 TOT EN MET 2012	39

Samenvatting

In de Startnotitie huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland 2008-2001, *Een vuist tegen huiselijk geweld*, van 1 september 2008, is een eerste stap gezet om te komen tot een integraal regionaal beleid huiselijk geweld. Voorliggend implementatieplan inclusief financiële onderbouwing is hiervan de concrete uitwerking.

De nota begint met een korte terugblik op de in de startnotitie vastgestelde visie en missie op de aanpak van huiselijk geweld. Ook komen de in de startnotitie vastgestelde doelstellingen op zowel beleidsniveau als uitvoerend niveau van de nieuwe aanpak van huiselijk geweld aan de orde.

In de startnotitie waren geen cijfers over enkele specifieke doelgroepen (eengerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, ouderenmishandeling en tienermoeders) opgenomen. Daarnaast is na het vaststellen van de startnotitie de Wet tijdelijk huisverbod inwerking getreden. In hoofdstuk 2 gaan we daarom kort in op de aard en omvang van de problematiek ten aanzien van deze specifieke doelgroepen en op de Wet tijdelijk huisverbod.

Vervolgens komt in hoofdstuk 3 de regionale samenwerking aan bod met een beschrijving van de regierol van de centrumgemeente Haarlem en de regierol van de regiogemeenten Bloemendaal, Beverwijk, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort. Aansluitend hierop worden de verschillende overleggen op beleids- en op uitvoerend niveau besproken. De regionale samenwerking en de (nieuwe) overlegstructuren worden eind 2010 geëvalueerd.

In hoofdstuk 4 staat de aanpak van huiselijk geweld centraal met een beschrijving van de functies binnen een sluitende aanpak en de ketenaanpak met een verdeling in frontoffices, backoffices en verwijzers.

Deze ketenaanpak komt terug in hoofdstuk 5 waarbij aan de hand van de Kennemerlandse organisaties de keten en suggesties voor verbetering van de keten worden besproken. Als eerste worden de organisaties besproken waar de gemeente Haarlem een directe financieringsrelatie mee heeft en die samen de basisvoorziening huiselijk geweld vormen: Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland (5.1), Crisisinterventie en casemanagement in het kader van het huisverbod (5.2) en de vrouwenopvang (5.3). Daarna beschrijft paragraaf 5.4 andere belangrijke ketenpartners bij de aanpak van huiselijk geweld en paragraaf 5.5 de verwijzers. Het hoofdstuk wordt afgesloten met paragraaf 5.6 en de ambitie om te komen tot nieuwe samenwerkingsafspraken.

In deze zes paragrafen worden verschillende knelpunten en suggestie voor verbetering besproken. De ambities en kosten van realisatie staan in de kaders en zijn:

1. uitbreiding van de professionele bemensing van het Steunpunt Huiselijk Geweld van 2 uur naar 6 uur op werkdagen.
2. Realiseren van gegevensuitwisseling tussen politie en Steunpunt Huiselijk geweld.
3. Invoeren van regie op casusniveau bij alle signalen van huiselijk geweld vanaf 2010 door het Steunpunt Huiselijk Geweld.
4. Samenvoegen van de functie van Steunpunt Huiselijk Geweld en Crisisinterventie en Casemanagement in het kader van het huisverbod in één organisatie met ingang van 2010.
5. Het uitbreiden van het gebruik van het huisverbod en het vergroten van het aantal preventief opgelegde huisverboden
6. Vereenvoudiging toegang vrouwenopvang
7. Knelpunt van een bezettingsgraad van meer dan 95% bij de vrouwenopvang oplossen in combinatie met de ambitie van een heldere financieringsstructuur

8. Komen tot een kostprijsberekening voor de vrouwenopvang
9. Gebaseerd op een nieuwe kostprijsberekening maken van nieuwe prestatieafspraken met Blijf groep en vergroting van het aantal beschikbare plaatsen vrouwenopvang voor de regio Kennemerland.
10. Zicht krijgen op de prestatieafspraken tussen gemeenten en Slachtofferhulp en eventueel op lokaal niveau maken van nieuwe afspraken.
11. Zicht krijgen op de prestatieafspraken tussen gemeenten en overige instanties waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft en eventueel op lokaal niveau maken van nieuwe afspraken.
12. Uitbreiding van de deskundigheidsbevordering ten aanzien van signalering van huiselijk geweld. In deze deskundigheidsbevordering prioriteit geven aan: huisartsen en artsen/verpleegkundigen en medewerkers op de spoedeisende hulp ziekenhuizen, medewerkers verslavingszorg en medewerkers betrokken bij ouderen.
13. Ondersteuning van de landelijke campagne 'nu is het genoeg' in de regiogemeenten (ontwikkeling campagnemateriaal en het faciliteren van de campagne).
14. Mogelijk maken van de preventieprogramma's 'Loving me, loving you' en 'Van huis uit' door een regionale projectaanvraag op te stellen.
15. Samenvoeging van bestaande convenanten tot één convenant voor alle ketenpartners in de hulpverlening over zowel de taken, rolverdeling en samenwerking als over de registratie en monitoring en gegevensuitwisseling per 1 januari 2010.

In hoofdstuk 6 komen ontwikkelingen in de aanpak van huiselijk geweld beschreven. Het gaat hierbij om het Veiligheidshuis maar ook om de Reflectie en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling (RAAK). De ambitie is om vooral aansluiting te houden bij deze ontwikkelingen en dubbelingen in functies, taken en verantwoordelijkheden te voorkomen.

In hoofdstuk 7 wordt uiteengezet op welke manier wordt bepaald of het huiselijk geweldbeleid effectiever is geworden en op basis van welke indicatoren gemeenten hun regie- en monitoringsfunctie kunnen uitvoeren. Hiervoor is een tabel opgenomen met gegevens die jaarlijks per instelling opgevraagd zullen worden en besproken met zowel ketenpartners in het netwerk huiselijk geweld als met gemeenten (ambtelijk en bestuurlijk).

Tenslotte komt in hoofdstuk 8 de financiële onderbouwing van het in de eerdere hoofdstukken beschreven beleid en ambities aan bod. Hierbij wordt de gemeenten gevraagd om vanaf 2010 een reservering voor de regionale aanpak van huiselijk geweld in hun begroting te maken op basis van inwonertal. In paragraaf 8.2 en 8.3 staat een tabel met de inkomsten en uitgaven in 2009 en in paragraaf 8.4 en 8.5 de inkomsten en uitgaven voor de resterende periode van deze nota (2010 tot en met 2012).

1 Visie, missie en doelstellingen

Huiselijk geweld is de meest voorkomende vorm van geweld. Ook al speelt dit geweld zich af in de privé-sfeer ('achter de voordeur'), de overheid neemt verantwoordelijkheid voor de preventie en de aanpak van het probleem. Dat is sinds enige jaren niet alleen de opvatting van de landelijke overheid. Het is ook het uitgangspunt in Haarlem en de veiligheidsregio Kennemerland¹.

Voor preventie en hulpverlening geldt dat iedereen moet worden bereikt en bediend. Wij kiezen voor een integraal beleid huiselijk geweld, waarin aandacht is voor de verschillen tussen groepen en waarbinnen ruimte is voor specifiek aanbod indien nodig.

Bij huiselijk geweld gaat het om geweld in veelal duurzame relaties, waarbij plegers en slachtoffers zich vaak – ondanks het geweld – nauw met elkaar verbonden voelen. Dat betekent dat het probleem als geheel (gezin, partnerrelatie, familie in het geval van eengerelateerd geweld) aangepakt moet worden. Er is een systeembenadering nodig om het probleem structureel op te lossen. Daarbij willen wij ons niet alleen richten op de hulpvraag, maar juist ook sterk inzetten op preventie, onder andere door het aanbieden van voorlichtingsprogramma's.

In dit hoofdstuk staan de visie, missie en doelstellingen centraal. Vervolgens wordt in paragraaf 1.2 weergegeven welke resultaten met de nieuwe aanpak bereikt moeten worden.

1.1 Visie, missie en uitgangspunten

Visie

Geweld achter de voordeur is niet acceptabel. De inzet van het beleid van Haarlem en de regiogemeenten is daarom om huiselijk geweld te voorkómen en, als het zich toch voordoet, direct in te grijpen en het te stoppen.

Missie

De regio Kennemerland gaat huiselijk geweld effectief bestrijden middels een integrale, regionale systeemgerichte aanpak. We nemen als (regio)gemeenten de verantwoordelijkheid voor het scheppen van de nodige randvoorwaarden die een adequate preventie en aanpak van huiselijk geweld mogelijk maken. Omdat het realiseren van de missie alleen mogelijk is met de inbreng van een groot aantal partners - professionals, vrijwilligers en burgers - investeren we ook intensief in draagvlak en samenwerking.

Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Preventie wil zeggen: huiselijk geweld en herhaling van huiselijk geweld moet zoveel mogelijk worden voorkomen;
- huiselijk geweld moet zo snel mogelijk stoppen;
- hulpverlening bestaat uit een aanpak gericht op de aard van het geweld en kenmerken van plegers en slachtoffers;
- nazorg betekent herstellen van of leren leven met de schade ten gevolge van huiselijk geweld.

¹ Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemstede, Heemskerk, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.

Wát we willen bereiken, is:

- Slachtoffers, plegers en getuigen van huiselijk geweld worden direct en op adequate wijze geholpen. Hierbij is het doel om signalen van (dreigend) huiselijk geweld in een zo vroeg mogelijk stadium op te pakken;
- Slachtoffers, plegers en getuigen van huiselijk geweld zoeken eerder hulp en begeleiding.
- Slachtoffers, plegers en getuigen van huiselijk geweld weten waar ze hulp kunnen krijgen.

1.2 Doelstellingen van de nieuwe aanpak huiselijk geweld

In de Startnotitie Huiselijk geweld in de Veiligheidsregio Kennemerland 2008 – 2011, *Een vuist tegen huiselijk geweld*, van 1 september 2008, is al een eerste stap gezet om te komen tot een integraal regionaal beleid huiselijk geweld. In die notitie werd aangekondigd dat een nadere uitwerking van die ambities zou volgen in een aparte nota. Deze implementatienota en het daarbij behorende financiële onderbouwing is daarvan de concretere uitwerking. Met de voorgestelde nieuwe aanpak in deze nota dienen de volgende concrete resultaten bereikt te worden:

Op beleidsniveau (randvoorwaarden):

1. Alle gemeenten conformeren zich aan het integrale regionale huiselijk-geweldbeleid en participeren in de beleidsontwikkeling en -uitvoering. Verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken van de centrumgemeente en de regiogemeenten zijn helder omschreven.
2. De informatievoorziening van de ketenpartners naar de gemeenten en vice versa is goed geregeld, zodat de gemeenten hun regie- en monitorfunctie adequaat kunnen uitvoeren en de ketenpartners hun taak optimaal kunnen uitvoeren. Dit vereist een goede registratie binnen de organisaties zelf en de gezamenlijke registratie en uitwisseling via een in ontwikkeling zijnd informatieknooppunt (landelijk).
3. Het huiselijk geweldbeleid is tussen 2008 en 2012 effectiever geworden (hetgeen moet blijken uit een stijging van het aantal eerste signalen huiselijk geweld en een daling van het aantal herhalingen/recidive (voor registratie en monitoring: zie hoofdstuk 7). Tenslotte willen we een stijging van het aantal gevallen waarbij het geweld is gestopt na vier maanden.

Op uitvoerend niveau (ketenaanpak):

4. De ketenaanpak is aantoonbaar effectiever geworden in de periode 2008 – 2012 (hetgeen moet blijken uit een interpretatie van diverse cijfers en feiten (aantallen meldingen, aangiften, herhaalde aangiften, eerste contacten, vervolcontacten, interventies, resultaten van interventies, recidive, mate van tevredenheid van cliënten over de verleende hulp).
5. Preventie en signalering van huiselijk geweld zijn aantoonbaar effectiever geworden in de periode 2008-2012 (wat moet blijken uit een interpretatie van onder 3 genoemde cijfers).

In de hierna volgende hoofdstukken worden deze doelstellingen en de manier waarop de effectiviteit zal worden gemeten, verder uitgewerkt.

De eerder genoemde startnotitie huiselijk geweld met looptijd van 2008 tot en met 2011 werd in het najaar van 2008 vastgesteld. Deze implementatienota bouwt voort op de startnotitie en wordt vastgesteld in het voorjaar van 2009. De looptijd van de implementatienota wordt daarom met een jaar verlengd van 2009 tot en met 2012. Dit betekent dat in het midden van de volgende collegeperiode het beleid huiselijk geweld opnieuw vastgesteld moet worden.

2 Aard en omvang van de problematiek

In de startnotitie huiselijk geweld van september 2008 werd al uitgebreid ingegaan op de aard en de omvang van huiselijk geweld in de regio Kennemerland. In deze nota beperken we ons daarom tot een aantal ontwikkelingen.

In 2008 was in de regio Kennemerland (inclusief Haarlemmermeer) sprake van een lichte stijging van het aantal telefonische contacten zoals geregistreerd door de maatschappelijk werk organisaties als uitvoerders van het Steunpunt Huiselijk Geweld in de regio (419, tegenover 411 in 2007 en 255 in 2006). Het aantal incidenten dat bij de politie werd gemeld lag in 2008 op 1.382 incidenten, en daarbij werden 671 aangiften gedaan (inclusief Haarlemmermeer). Ten opzichte van 2007 is dit cijfer voor de gehele regio gedaald (2007: 1.629 incidenten en 915 aangiften), maar in afzonderlijke gemeenten is soms wel sprake van een stijging (waaronder in Velsen). Gezien de ontwikkelingen op het terrein van huiselijk geweld (integratie van Haarlemmermeer, de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod, de voorgenomen aanpassingen van regionaal beleid) ligt het niet voor de hand deze cijfers nu te interpreteren. In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op het verzamelen en rapporteren van gegevens en het gebruik van gegevens om de effectiviteit van beleid en ketenaanpak te toetsen.

In de startnotitie waren geen cijfers opgenomen over enkele specifieke doelgroepen. Daarom gaan we hier in paragraaf 2.1 kort op in. Verder is na het verschijnen van de startnotitie de Wet tijdelijk huisverbod per 1 januari 2009 inwerking getreden en om die reden besteden we in dit hoofdstuk kort aandacht aan de aard en omvang van de opgelegde huisverboden als gevolg van deze Wet.

2.1 Omvang van huiselijk geweld onder enkele specifieke doelgroepen

In de aanpak van huiselijk geweld in Kennemerland wordt onderscheid gemaakt naar specifieke doelgroepen als dat nodig is. Deze doelgroepen zijn al eerder genoemd in de startnotitie, maar ook in het kader van het landelijke beleid vanuit het actieprogramma 'Beschermd en weerbaar', en daarom besteden we hier kort aandacht aan de cijfers over deze groepen.

Eergerelateerd geweld

Onder eergerelateerd geweld verstaan deskundigen en de rijksoverheid: *'Elke vorm van lichamelijk of geestelijk geweld die wordt gepleegd als reactie op (dreigende) schending van de eer van een man of vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken'*. Eergerelateerd geweld komt voor in verschillende landen, waaronder Turkije, Somalië en Egypte.

Sinds eergerelateerd geweld in 2003 op de agenda gezet is door overheid, politiek, maatschappelijke organisaties en de media, is duidelijk geworden dat het probleem omvangrijker is dan gedacht. Dit is vergelijkbaar met de problematiek van huiselijk geweld, maar hier zijn door registraties van organisaties (en de overlap in registraties) in de afgelopen jaren betere uitspraken over de omvang te doen dan een aantal jaren geleden. Betrouwbare cijfers over het aantal slachtoffers van eergerelateerd geweld zijn echter nog niet te geven omdat eergeweld en eerwraak (nog) niet als zodanig overal worden geregistreerd. Organisaties zijn ondertussen begonnen met het delen van kennis over de problematiek en met de eerste registraties van hiervan. De regionale recherche van de politie Kennemerland is in 2007 gestart met het registreren van incidenten die mogelijk eergerelateerd zijn: in 2007 ging het om 46 zaken en in 2008 om 69.

Vrouwelijke genitale verminking

Naar schatting worden in Nederland jaarlijks tenminste vijftig minderjarige meisjes besneden. Dit aantal lijkt mee te vallen, maar betreft waarschijnlijk alleen geregistreerde gevallen. Meisjesbesnijdenis treft meer dan 80 miljoen meisjes en vrouwen in de wereld. Het komt voor in 20 Afrikaanse landen en bij bevolkingsgroepen in een aantal landen in het Nabije Oosten en in Azië². In Somalië, Djibouti, Noord-Soedan en Mali worden bijna alle meisjes besneden en wordt veelal de meest ingrijpende vorm - infibulatie - toegepast. Besnijdenis vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land. Meisjesbesnijdenis is in Nederland verboden en wordt gezien als vorm van kindermishandeling.

Kijkend naar de top 10 van risicolanden waar meisjesbesnijdenis voorkomt, is het aantal vrouwen en meisjes uit deze landen in Kennemerland beperkt. In Haarlem bijvoorbeeld gaat het om 185 vrouwen onder de 20 jaar uit deze risicolanden, voor Velsen is dat 27 inwoners en in Haarlemmermeer betreft het 138 vrouwen tot en met 18 jaar. In de andere gemeenten liggen de aantallen nog (veel) lager.

Ouderenmishandeling

Ouderenmishandeling kan net als kindermishandeling en partnergeweld verschillende vormen aannemen. Het is "*het handelen of nalaten van handelen van iedereen die in een persoonlijke of professionele relatie staat tot een persoon van 65 jaar of ouder, waardoor deze persoon (herhaaldelijk) lichamelijke en/of psychische en/of materiele schade lijdt, dan wel vermoedelijk zal lijden en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid*"³. In 2008 is in de regio Zuid en Midden Kennemerland 52 keer melding gemaakt van ouderenmishandeling. Het gaat dan vooral om financiële, psychische of lichamelijke mishandeling.

Tienermoeders

In het beleidsprogramma van het Rijk 'Beschermd en weerbaar' wordt naast het huiselijk geweldbeleid aandacht gevraagd voor tienermoeders. Om die reden is deze groep genoemd in de startnotitie huiselijk geweld.

De gemeenten in Kennemerland kiezen er echter voor deze groep niet mee te nemen in deze implementatienota Huiselijk Geweld. Er zal een aparte notitie over geschreven worden. De aard van de problematiek van tienermoeders, de behoeften van de doelgroep en het (eventueel noodzakelijke) aanbod voor tienermoeders verschilt namelijk te veel van huiselijk geweld.

Eind 2009 wordt gestart met een inventarisatie van het aantal tienermoeders in de regio en de mogelijke problematiek. De notitie over het voorgenomen beleid zal begin 2010 verschijnen.

2.2 Wet tijdelijk huisverbod

De Wet tijdelijk huisverbod is op 1 januari 2009 inwerking getreden. Deze nieuwe wet geeft de burgemeester de bevoegdheid om iemand een huisverbod van tien dagen op te leggen als er nog geen sprake is van strafbare feiten, maar wel van 'dreigend huiselijk geweld'. De tien dagen zijn bedoeld als afkoelingsperiode om rust te creëren in een gezin maar ook om hulp te regelen voor de uithuisgeplaatste en de achterblijver(s).

De hulpofficieren van justitie van de politie zijn door de burgemeesters gemachtigd om het risicotaxatie-instrument huiselijk geweld (RiHG) in te vullen. Op basis van dit RiHG adviseert de hulpofficier van justitie de burgemeester om al dan niet een huisverbod op te leggen. De

² Feiten en cijfers afkomstig van www.meisjesbesnijdenis.nl

³ Kriek en Oude Ophuis, 2003

burgemeester neemt het besluit tot het al dan niet opleggen van het huisverbod en ondertekent in geval van opleggen zelf de beschikking.

Een begeleidingsgroep bestaande uit de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer en Velsen, de GGD (crisisinterventie en casemanagement), Kontext (Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland) en de politie Kennemerland voeren geregeld overleg om de uitvoering te volgen en tijdig bij te sturen.

2.2.1 Voorlopige constatering op basis van eerste kwartaal 2009

Overschrijding inschatting aantal huisverboden

In de regio Kennemerland werd het aantal huisverboden voor 2009 geschat op 60, maar uitgaande van het aantal huisverboden in de eerste drie maanden van 2009 zal het aantal naar verwachting iets hoger uitvallen: in het eerste kwartaal 2009 gaat het om 20 huisverboden. Deze tendens is ook landelijk zichtbaar. De kosten voor crisisinterventie en casemanagement zullen gezien dit grotere aantal stijgen. Hierover is een opmerking gemaakt in paragraaf 5.2 crisisinterventie en casemanagement huisverbod en in hoofdstuk 8 bij de financiële consequenties.

De tijdsinvestering voor de betrokken partijen (politie, crisisinterventie/casemanagement en gemeenten) is enorm. In totaal is 22 keer het RiHG ingevuld, dit betekent dat in twee gevallen een ingevuld RiHG niet heeft geleid tot een huisverbod. Van de huisverbodzaken in het eerste kwartaal zijn tot het moment van schrijven van deze nota vier verlengingen afgegeven en er is één maal beroep aangetekend en gewonnen door de gemeente Velsen.

Samenloop

Bij veel van de huisverbodzaken (17 van de 20) lopen het bestuursrecht (huisverbod) en het strafrecht samen, de zogenoemde samenloop. Vanuit verschillende partijen betrokken bij beide trajecten wordt deze samenloop gemonitord en gekeken naar de redenen van het opleggen van een huisverbod ondanks een strafrechtelijk traject.

Hulpverlening

Op dit moment zijn er geen specifieke samenwerkingsafspraken met hulpverlenende instellingen gemaakt over het aantal dagen waarbinnen een cliënt gezien wordt, de intake heeft of het daadwerkelijke hulpverleningstraject start. De principeafspraken hierover maken onderdeel uit van het herziene convenant. Het blijkt dat de tien dagen van het huisverbod (te) kort zijn voor het op gang brengen van hulpverlening. Gezien de complexe problematiek van de huisverbodzaken is de tien dagen soms zelfs te kort om de zorgvraag en het plan van aanpak helder te krijgen. Crisisinterventie en casemanagement (en het ASHG) hebben een signaleringsfunctie ten aanzien van de wachtlijsten van instellingen. Bij sommige organisaties zoals het maatschappelijk werk kan de gemeente hier via de financiën/subsidierelatie enigszins op sturen, maar in andere gevallen zoals bijvoorbeeld het Lorentzhuis niet. Het blijft belangrijk om de wachtlijsten nauw te monitoren.

De complexe problematiek van de huisverbodzaken roept de vraag op of het aanbod van de hulpverleners voldoet of dat er wellicht sprake moet zijn van een geïntegreerd zorgaanbod of van interventieteams waarin verschillende hulpverleningsdisciplines vertegenwoordigd zijn. Het is nog te vroeg om hier uitspraken over te doen, maar deze elementen zijn in ieder geval aandachtspunten en komen terug in de tussentijdse evaluatie van de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod gepland in juni 2009.

3 Regionale samenwerking

De aansluiting van gemeente Haarlemmermeer in de aanpak van huiselijk geweld bij regio Kennemerland én de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod per 1 januari 2009 zijn aanleiding om het beleid huiselijk geweld opnieuw vorm te geven. Tegelijk biedt dat de mogelijkheid het beleid op regionaal niveau aan te pakken, met gemeente Haarlem als centrumgemeente. In dit hoofdstuk wordt geschets hoe deze regionale aanpak vorm krijgt.

3.1 Regierol

Ingevolge paragraaf 5, artikel 20, lid 5 van de Wmo dient gemeente Haarlem bij de besteding van middelen in het kader van de OGGZ, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang te overleggen met de omliggende gemeenten. Er is sprake van een afstemmingsplicht. Haarlem coördineert daarom - in samenspraak met de regiogemeenten - de regionale samenwerking en centrale inkoop van voorzieningen. Daarnaast stemt Haarlem af met nabijgelegen centrumgemeenten als Alkmaar, Zaanstad en Amsterdam en met de provincie Noord-Holland.

Huiselijk geweldbeleid heeft niet alleen raakvlakken met de Wmo, OGGZ en Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, maar ook met andere beleidsterreinen als het veiligheidsbeleid, jeugdbeleid, integratiebeleid, ouderen- en gehandicaptenbeleid, Grotestedenbeleid 2005-2009 (voor Haarlem) en volkshuisvestingsbeleid (wat betreft zelfstandige huisvesting voor slachtoffers die uitstromen uit de vrouwenopvang). De regierol van gemeente Haarlem heeft betrekking op een veelheid van uitvoeringpartners en beleidsterreinen.

Regie kan als volgt worden omschreven:

Regie is een bijzondere vorm van sturen die is gericht op de afstemming van actoren, hun doelen en handelingen tot een min of meer samenhangend geheel, met het oog op een bepaald resultaat.

In de regio Kennemerland voert Haarlem de regie op het gebied van huiselijk geweld door:

- Het uitzetten van gemeenschappelijke beleidslijnen;
- Het initiëren van samenwerkingsverbanden en het leggen van de daarvoor benodigde contacten;
- Het in samenspraak met de regiogemeenten formuleren van prestatieafspraken voor ketenpartners en daar toezicht op houden (vanuit financieringsrelatie of vanuit convenant);
- Het beschikbaar stellen en toezien op de besteding van de beschikbare middelen;
- Het toezien op de totstandkoming van resultaatgerichte afspraken;
- Monitoren van de resultaten;
- Vaststellen in hoeverre doelstellingen van het beleid zijn gerealiseerd.

De rol van de individuele gemeenten in de regio is:

- Bijdragen aan de regionale beleidsontwikkeling en –evaluatie;
- Het onderhouden van contact en het maken van prestatieafspraken met lokale instellingen;
- Het financieel bijdragen aan regionale voorzieningen en beleid zoals de investering in bewustwording, preventie en vroegsignalering van huiselijk geweld;
- Het informeren van organisaties en eigen burgers over de gemeentelijke aanpak
- Eventueel aanvullend op het aanbod vanuit de centrumgemeente, ontwikkelen van specifiek aanbod voor de eigen gemeente (bijv. deskundigheidsbevordering voor lokale hulpverleners of zelforganisaties).

3.2 Overlegstructuur

Binnen het regionaal beleid huiselijk geweld zijn inmiddels diverse overlegstructuren tot stand gekomen, te weten:

Op beleidsniveau

Breed Overleg Portefeuillehouders (BOP)

In de veiligheidsregio Kennemerland komen de portefeuillehouders Volksgezondheid en op uitnodiging de portefeuillehouders Jeugd van de gemeenten Bloemendaal (inclusief Bennebroek), Beverwijk, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort enkele malen per jaar bij elkaar om bestuurlijk draagvlak te creëren voor de integrale regionale aanpak van huiselijk geweld (waaronder zorg, veiligheid, WMO, volkshuisvesting, Grotesteden- en jeugdbeleid).

Regionaal Kompas Overleg

In de veiligheidsregio Kennemerland komen ambtenaren zorg, welzijn en volksgezondheid van de gemeenten Bloemendaal (inclusief Bennebroek), Beverwijk, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort 6x per jaar bijeen om te praten over het op te stellen regionaal beleid binnen de maatschappelijke opvang. In de regio Kennemerland is afgesproken dat het beleid huiselijk geweld op de Regionaal Kompas-overleggen terug komt. De uitkomsten van het Kompas overleg vormen input voor het Breed Overleg Portefeuillehouders (BOP).

Op uitvoerend niveau

Netwerk Huiselijk Geweld

In dit overleg wordt 4 keer per jaar overleg gevoerd dooronder meer reclassering, Amstelduin, Slachtofferhulp, Brijder Verslavingszorg, Advocatuur huiselijk geweld, Meerwaarde, Kontext, Maatschappelijke Dienstverlening Midden - Kennemerland, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, Bureau Jeugdzorg, GGZ Dijk en Duin, Geestgronden, Jeugdriagg, GGD Kennemerland, JGZ Kennemerland, MEE Noordwest-Holland, OCK Het Spalier, Lorentzhuis, KJTC, Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland, Blijf Groep, De Waag, Politie Kennemerland, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, Stichting Zohor/Wijkcontactvrouwen, Viva Zorggroep en Zorgbalansgroep.

Het doel van het overleg is afstemming en uitwisseling van informatie door de betrokken ketenpartners in de aanpak van huiselijk geweld.

Consultatienetwerken ouderenmishandeling

Specifiek voor ouderenmishandeling bestaan in Midden- en Zuid-Kennemerland twee consultatienetwerken ouderenmishandeling (eens in de zes weken)⁴.

Het doel van deze netwerken is om ouderenmishandeling te signaleren en regionaal signalen van ouderenmishandeling te registreren. Daarnaast dient dit overleg om een (zo veel mogelijk systeemgerichte) aanpak vast te stellen om het geweld te stoppen en hulpverlening te starten. In dit overleg zitten uitvoerende medewerkers van organisaties betrokken bij de aanpak van ouderenmishandeling.

3.3 Evaluatie regionale samenwerking en nieuwe overlegstructuren

Eind 2010 evalueren de gemeenten tussentijds of er behoefte is aan bijstelling van het beleid. Indien zich al eerder situaties voordoen die aanleiding zijn het beleid bij te stellen, dan doet Haarlem dit in overleg met de betrokken regiogemeenten.

Daarop vooruitlopend is al wel geconstateerd dat er behoefte bestaat aan andere vormen van overleg.

In de regio Kennemerland is het op dit moment de verantwoordelijkheid van individuele hulpverleners om afstemming met anderen te zoeken. Bij sommige ketenpartners bestaat behoefte aan een meer geformaliseerde afstemming met andere hulpverleners over de zorg binnen een gezinssysteem.

Daarnaast bestaat er behoefte aan een vorm van casuïstiekoverleg, waarin medewerkers van hulpverleningsinstellingen aan de hand van bespreking van concrete cases van elkaars organisatie en aanbod kunnen leren.

In Heemskerk loopt in 2008 en 2009 een pilot met een casuïstiekoverleg, waarvoor in september 2009 een tussenevaluatie zal worden gehouden. In Alkmaar loopt een pilot casusoverleg, waarbij de samenwerking en gegevensuitwisseling tussen het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld en AMK centraal staat. Deze pilot wordt op dit moment geëvalueerd. De resultaten van beide pilots zullen worden meegenomen bij de besluitvorming over een nieuw casus- en/of casuïstiekoverleg. Daarbij zullen schaalgrootte, aansluiting bij bestaande structuren, frequentie en de tijdsinvestering van ketenpartners de belangrijkste aandachtspunten zijn. In de evaluatie zal ook de eventuele aansluiting bij de Brede Centrale Toegang (maatschappelijke opvang) en het al bestaande overleg multiprobleemgezinnen in Haarlemmermeer worden meegenomen.

⁴ Voor Midden-Kennemerland: Viva Zorggroep, Zorgbalans, Dijk en Duin en SMD MK (voorzitter). Voor Zuid-Kennemerland: Zorgbalans, GGZ Ingeest, Pluspunt Zandvoort, Kontext, Ouderenadviseurs Schalkwijk van Kontext (ouderenadviseur Noord is voorzitter).

4 De aanpak van huiselijk geweld

Huiselijk geweld is een complex probleem. Geen enkele instelling kan dit probleem alleen oppakken of oplossen: samenwerking tussen diverse organisaties is daarbij noodzakelijk. Centrale begrippen bij de aanpak huiselijk geweld zijn *ketenaanpak*⁵ en een *sluitende aanpak*.

Ketenaanpak wil zeggen dat sprake is van een samenhangende aanpak die alle betrokken ketenpartners in samenwerking kunnen leveren: politie, openbaar ministerie (OM), reclassering, maatschappelijk werk, vrouwenopvang, jeugdzorg, kinderscherming en geestelijke gezondheidszorg (GGZ).

Een *sluitende aanpak* richt op alle *sporen*: slachtoffers, plegers, getuigen, gezinnen/systemen en professionele omstanders, binnen alle *functies* van de aanpak; van preventie tot en met nazorg.

4.1 Functies binnen de sluitende aanpak van huiselijk geweld

Bij de uitvoering van de aanpak huiselijk geweld zijn de volgende functie te onderscheiden:

Bewustwording

Veel mensen, onder andere slachtoffers, lijken huiselijk geweld normaal te vinden. Kennelijk moet het besef nog doordringen: "huiselijk geweld is niet normaal". Deze titel werd gebruikt in de brede publiekscampagne die in 2000 in de gemeente Haarlem werd ontwikkeld. De sluitende aanpak begint met het stellen van de norm, het doorbreken van het taboe rondom huiselijk geweld en de bewustwording van mensen (slachtoffers, plegers, getuigen én beroepskrachten) dat huiselijk geweld niet normaal is, niet acceptabel en dat een effectieve aanpak mogelijk is.

Preventie

Er is veel leed te voorkomen en geld te besparen door preventieve programma's zoals weerbaarheidstrainingen, sociale vaardigheidstrainingen, voorlichting en opvoedingsondersteuning.

Vroegsignalering

Huiselijk geweld is lastig te signaleren. Maar hoe sneller signalen worden opgepikt, hoe sneller hulpverlening ingang gezet kan worden en hoe effectiever de hulp kan zijn. Signaleren van huiselijk geweld vergt kennis en vaardigheden van professionals en van beroepsgroepen die huiselijk geweld zou kunnen signaleren. Hiervoor is het noodzakelijk dat deze beroepsgroepen regelmatig getraind worden (deskundigheidsbevordering: kennis en gedrag).

Melding en crisisinterventie

Iedereen die te maken heeft met huiselijk geweld als slachtoffer, pleger, getuige, professional of omstander moet met dit signaal of melding terecht kunnen bij een professionele instantie met kennis van huiselijk geweld.

Er kunnen zich bovendien situaties voordoen die een acuut gevaar inhouden. In zo'n acute situatie moet zonder aarzelen ingegrepen kunnen worden om te voorkomen dat er slachtoffers vallen.

⁵ Janssen, Vissers en Wentzel: basisboek huiselijk geweld, 2009

Opvang

Professionele opvang is nodig voor slachtoffers van geweld in het gezin. Deze opvang moet gekoppeld zijn aan hulpverlening en begeleide terugkeer naar huis of voorbereiding op een nieuwe levenssituatie. Ondanks de Wet tijdelijk huisverbod blijft de opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld noodzakelijk, zeker in de gevallen waarbij er te veel gevaar is of bijvoorbeeld in sommige gevallen van eengerelateerd geweld.

Hulpverlening en behandeling

Hulp en behandeling moeten op maat beschikbaar zijn voor slachtoffers, plegers en kinderen die getuige van huiselijk geweld zijn (geweest). Hierbij valt te denken aan plegerhulpverlening (onder andere De Waag), maar ook aan systeemgerichte therapie (Lorentzhuis) of methodieken voor kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld en hun ouders. Het gaat om hulpverlening in zowel de eerste lijn zoals bijvoorbeeld MEE en Maatschappelijk werk als in de tweede lijn zoals De Waag.

Strafrechtelijk optreden

Politie en OM beschikken over aanwijzingen hoe zij moeten optreden bij ernstige huiselijk geweldzaken. Instrumenten hierbij variëren van contactverboden tot voorlopige hechtenis, voorgeleiding aan de officier van justitie en aan de rechter. Het uiterste middel is gevangenisstraf.

Nazorg

Bij huiselijk geweld is de kans op recidive erg groot en daarom is nazorg na behandeling, hulp of opvang cruciaal. Het dient ter voorkoming dat een gezin in oude patronen terugvalt en vroeg of laat opnieuw geweld gebruikt wordt.

De functies van melding en crisisinterventie, opvang, hulpverlening en behandeling en strafrechtelijk optreden zijn in de regio Kennemerland goed vertegenwoordigd. Nazorg is een functie die door meer organisaties opgepakt zou kunnen worden. In de evaluatie van het nieuwe regionale beleid huiselijk geweld, die voorzien is in 2010 (zie paragraaf 3.3) wordt onderzocht in hoeverre hier actie op ondernomen moet worden.

4.2 Ketenaanpak

De aanpak van complexe maatschappelijke problemen zoals huiselijk geweld is ondenkbaar zonder ketenaanpak. Door decentralisatie van beleid zien de ketens en de ketenaanpak er in Nederland niet overal hetzelfde uit, maar in vrijwel alle gemeenten en regio's en zo ook de regio Kennemerland, zijn de volgende schakels te onderscheiden:

- **frontoffices** die de toegang vormen tot het hulpaanbod, de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG) en de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's)
- De **backoffices** bestaan uit instellingen die het meest direct bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling betrokken zijn. Deze ketenpartners bestaan uit maatschappelijk werk, jeugdzorg/bescherming, vrouwenopvang, Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), politie, Openbaar Ministerie (OM), reclassering, andere ketenpartners zoals GGD, Raad voor de Kinderbescherming
- **Verwijzers** zijn hulpverleners in de eerste lijn (huisartsen, consultatiebureaus e.d.) die signalen van huiselijk geweld kunnen opvangen en hiermee zorgen dat de hulp op gang komt⁶.

⁶ Janssen, Vissers en Wentzel: basisboek huiselijk geweld, 2009

5 Verbeteren ketenaanpak en optimale samenwerking

In dit hoofdstuk staat een beschrijving van de ketenaanpak centraal. In de aanpak van huiselijk geweld zijn tal van organisaties actief. De gemeente Haarlem heeft als centrumgemeente met drie organisaties een directe financieringsrelatie voor het uitvoeren van de basisvoorziening voor huiselijk geweld. Het gaat hierbij om het Steunpunt Huiselijk Geweld (zie paragraaf 5.1), Crisisinterventie en casemanagement in het kader van het huisverbod (zie paragraaf 5.2) en de vrouwenopvang (zie paragraaf 5.3).

Vervolgens komen andere categorieën van organisaties aan bod die een rol vervullen in de aanpak van huiselijk geweld. Met sommige van deze organisaties hebben gemeenten een subsidierelatie en met andere niet. We besluiten het hoofdstuk (5.5) met een overzicht van nieuwe samenwerkingsafspraken die in 2009 van kracht worden.

5.1 Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland

De functie van frontoffice ligt bij de circa 45 Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG's) in Nederland. Deze ASHG's zorgen ervoor dat slachtoffers, plegers en eventueel hun kinderen na een melding of signaal van huiselijk geweld naar de juiste instanties voor hulp, behandeling of opvang worden doorverwezen.

Voor de aanpak van kindermishandeling bestaat een parallelle structuur. In alle provincies zijn Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) gevestigd. Een melding van kindermishandeling wordt door het ASHG doorverwezen naar het AMK. In hun functie van frontoffice is de rol van het ASHG en AMK in de hele meldprocedure cruciaal.

Door centrumgemeente Haarlem is de functie van Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld op dit moment ondergebracht bij Stichting Kontext in samenwerking met Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Midden Kennemerland en vanaf 2009 Stichting Meerwaarde. De naam van dit steunpunt is Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland. Omdat nog niet vaststaat dat de functie van het ASHG vanaf 2010 opnieuw door Stichting Kontext wordt uitgevoerd, maken we in deze nota onderscheid tussen de functie van Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld en de uitvoeringsorganisatie door te spreken van Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland of steunpunt als we de functie van het ASHG bedoelen, en zeggen we korthedshalve Kontext als we de huidige uitvoeringsorganisatie bedoelen.

Sinds 1 januari 2008 maakt de gemeente Haarlemmermeer onderdeel uit van de Veiligheidsregio Kennemerland. In de loop van 2008 is aan Kontext verzocht om daarvoor samenwerkingsafspraken te maken met Stichting Meerwaarde (maatschappelijk werk in Haarlemmermeer), dat aanvankelijk optrad als samenwerkingspartner voor het ASHG voor Haarlemmermeer in de regio Amstelland – de Meerlanden.

De basistaken van het Steunpunt Huiselijk Geweld zijn:

- Informatie en advies;
- Consultatie;
- Vraagverheldering: eerste gesprekken, situatie verder in kaart brengen en motiveren tot verdere hulpverlening;
- Verwijzen of hulp regelen met 'warme' overdracht;
- Registratie van contacten en doorverwijzingen;
- 24 uren bereikbaarheid
- Professionele bemensing

Vanaf 1 februari 2009 heeft Kontext 24-uurs bereikbaarheid van het steunpunt georganiseerd door middel van samenwerkingsafspraken met de telefonische hulpdienst Sensor. Daarnaast is er iedere werkdag tussen 10:00 uur en 12:00 uur een maatschappelijk werkende/consulent steunpunt beschikbaar voor informatie en advies, consultatie en vraagverheldering.

5.1.1 Knelpunten en ambities voor verbetering steunpunt

In 2008 heeft een evaluatie van het Steunpunt Kennemerland plaatsgevonden. Daaruit kwam naar voren dat de dienstverlening op een aantal punten verbeterd kan worden, als gevolg van:

- Onvoldoende bereikbaarheid (alleen tijdens kantooruren);
- Onvoldoende gegevensuitwisseling met de politie;
- Ontbreken van regie op casusniveau
- Onvoldoende aandacht voor deskundigheidsbevordering;
- Te beperkte publieksvoorlichting.

Daarnaast vormt de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod een aanleiding om de functie van het steunpunt te herzien.

24-uurs bereikbaarheid en professionele bemensing

Op werkdagen van 10 – 12 uur nemen de steunpuntconsulenten de telefoon op en op de andere tijdstippen beantwoorden vrijwilligers van de telefonische hulpdienst Sensor inkomende telefoongesprekken. Sensor fungeert daarbij als een soort filter: mensen die alleen (anoniem) hun verhaal kwijt willen, worden door de vrijwilligers geholpen en mensen die behoefte hebben aan enige vorm van interventie worden op later teruggebeld door de steunpuntconsulenten van Kontext.

De wens bestaat om het aantal uren bemensing door professionele medewerkers uit te breiden van de huidige 2 uur op werkdagen naar 6 uur op werkdagen. Nu is het zo dat mensen die behoefte hebben aan hulp, soms pas de volgende dag worden teruggebeld. Daarnaast zijn de vrijwilligers van Sensor niet altijd in staat de juiste vragen te stellen (vraag verduidelijking) of te motiveren om hulp te accepteren.

Het Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland gaat er vanuit dat een extra bereikbaarheid door professionals circa € 150.000 kost. De kosten zijn echter afhankelijk van de begroting en werkwijze van de uiteindelijke uitvoerder van het steunpunt, en daarom zijn deze kosten slechts indicatief.

Ambitie1

uitbreiding van de professionele bemensing van de steunpuntconsulenten van Kontext in 2009 van 2 uur naar 6 uur op werkdagen.

Kosten: € 150.000 *indicatief* op jaarbasis

Gegevensuitwisseling Politie en Steunpunt Kennemerland

Op dit moment verwijst de politie nog niet door naar het Steunpunt maar alleen naar Bureau Slachtofferhulp (meldingen en aangiften huiselijk geweld) en GGD (huisverboden). Kontext heeft in 2007 en 2008 samen met de politie Kennemerland gewerkt aan een convenant met hierin werkafspraken rond het uitwisselen van persoonsgegevens, ook zonder toestemming van de cliënt.

Het convenant voorziet erin dat de korpsbeheerder in zijn hoedanigheid van beheerder van de politieregisters van de regiopolitie, op basis van artikel 20 van de Wet politieregisters, gegevens verstrekt aan de ASHG's⁷.

Er worden gegevens verstrekt indien de melding van huiselijk geweld geen aanleiding geeft tot een strafrechtelijk vervolg (dan wordt doorverwezen naar Bureau Slachtofferhulp). Politie en Steunpunt huiselijk geweld Kennemerland zijn inmiddels akkoord met het conceptconvenant en het convenant wordt medio 2009 getekend. Deze gegevensuitwisseling betekent dat er meer cases huiselijk geweld bij het Steunpunt terechtkomen. De politie gaat uit van 1300 incidenten op jaarbasis. Het oppakken van deze signalen en het starten van vraagverheldering en toeleiding naar hulpverlening maakt onderdeel uit van de basistaken van het Steunpunt. Met de ambitie van uitbreiding van het aantal uren professionele bemensing van het steunpunt genoemd in ambitie 1 moet het haalbaar zijn om deze extra signalen verder op te pakken.

Ambitie 2

Oplossen van het knelpunt. Vanaf 1 september 2009 vindt gegevensuitwisseling tussen Steunpunt en politie plaats bij meldingen van huiselijk geweld.

Kosten: geen kosten i.v.m. met de al voorgestelde capaciteitsuitbreiding bij ambitie 1

Regie op casusniveau / casemanagement

Bij de regietaken rond de aanpak van huiselijk geweld is casusregie van groot belang. In de bestrijding van kindermishandeling zijn in de afgelopen jaren in Nederland (bv het Maasmeisje) een aantal zaken misgegaan door het ontbreken van deze casusregie.

Casemanagement betreft 'het organiseren van een samenhangend hulppakket rondom een complexe problematiek en het zorgdragen voor continuïteit en aansluiting⁸.

In het kader van het huisverbod is de functie van casemanagement nu belegd bij de GGD, maar bij niet-huisverbodzaken is casemanagement nog niet belegd. De regie op casusniveau zou bij voorkeur door de organisatie die het Steunpunt vormgeeft, uitgevoerd moeten gaan worden.

De zorgcoördinatie bij complexe huiselijk geweldzaken (geen directe hulpverlening bieden, maar het coördineren van de zorg aan alle betrokkenen binnen gezinssystemen) kost gemiddeld 14 uur per casus. Uitgaande van een schatting van 150⁹ cases (bovenop de cases huisverbod) en een uurtarief van € 75 betekent dit vanaf 2010 extra kosten van € 157.500,=.

Ambitie 3

Invoeren van casemanagement bij alle signalen van huiselijk geweld vanaf 2010. Het beleggen van casemanagement op huiselijk geweldsignalen bij het Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland

Kosten: € 157.500 op jaarbasis

⁷ De regiopolitie Kennemerland gaat ervan uit dat een gegevensverstrekking op basis van artikel 20 WPG mogelijk is, indien de politie geconfronteerd is met een melding van huiselijk geweld én de melding van huiselijk geweld geen aanleiding geeft tot een strafrechtelijk vervolg.

⁸ Kok en Meintser, Casemanagement in de aanpak van huiselijk geweld – een handreiking, 2005

⁹ De inschatting van het aantal cases is gebaseerd op de cijfers SHG 2008 en de verwachting van het aantal extra cases als gevolg van de gegevensuitwisseling tussen politie en SHG.

5.2 Crisisinterventie en casemanagement huisverbod

Bij het opleggen van een huisverbod, wordt crisisinterventie en casemanagement ingeschakeld. In de regio Kennemerland wordt deze functie – voor het overgangsjaar 2009 – uitgevoerd door de GGD.

Basistaken van *crisisinterventie* in het kader van het huisverbod zijn:

- Huisbezoek binnen 1 uur na opleggen van huisverbod
- Inzicht in acute situatie en bieden van noodhulp
- Werkplan opstellen voor de eerste 24 uur
- Eventueel opvang voor de uithuisgeplaatste regelen
- Registratie

Na het bieden van de eerste noodhulp (binnen 24 uur) gaat de inzet over naar het casemanagement. Zoals al eerder aangegeven gaat het hierbij om de regie op casusniveau: het organiseren van een samenhangend hulppakket bij complexe problematiek en het zorgdragen voor continuïteit en aansluiting¹⁰. De casemanager bepaalt, samen met uitvoerende disciplines en organisaties, welke hulp er nodig is en hoe die hulp sluitend kan worden gemaakt. De casemanager coördineert vervolgens de hulp, voert de regie en ziet erop toe dat ketenpartners doen wat zij hebben toegezegd.

Basistaken van *casemanagement* in het kader van het huisverbod zijn:

- Inzicht in problematiek alle betrokkenen
- Plan van aanpak maken
- Coördineren van zorg/hulpverlening en regie voeren over meervoudige problematiek
- Toeleiding naar hulpverlening met 'warme' overdracht
- Adviseren gemeenten over wel/niet verlengen huisverbod: zorgadvies
- Registratie

De casemanager is bovendien verantwoordelijk voor het zorgadvies met betrekking tot het al dan niet verlengen of intrekken van het huisverbod. De gemeente toetst dit advies en voegt hier een beleidsadvies aan toe dat dient ter advisering van de burgemeester. De burgemeester neemt vervolgens een besluit tot al dan niet verlengen of intrekken van het huisverbod. Het huisverbod kan verlengd worden tot maximaal 28 dagen. Het huisverbod is een bestuursrechtelijke maatregel waartegen beroep kan worden aangetekend bij de rechtbank.

5.2.1 Knelpunten en ambities voor verbetering crisisinterventie/casemanagement

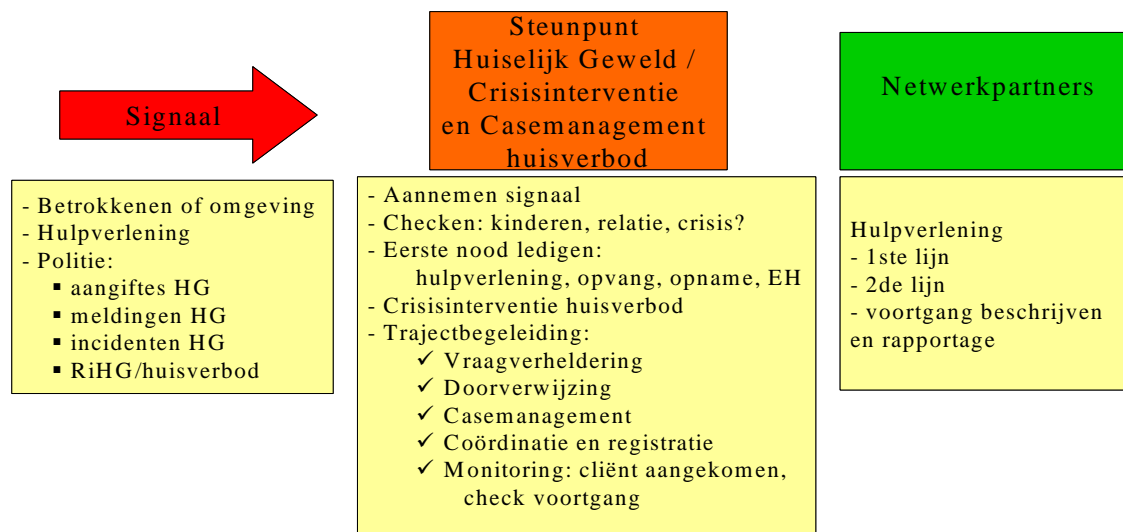
Samenvoegen van steunpunt met crisisinterventie en casemanagement

In het overgangsjaar 2009 voert de GGD de crisisinterventie en het casemanagement in het kader van het huisverbod uit terwijl Kontext op dit moment de uitvoeringpartner is voor alle andere zaken. De functies van ASHG en crisisinterventie/casemanagement worden nu dus twee verschillende organisaties uitgevoerd en dat is niet wenselijk gezien de raakvlakken tussen beide functies.

¹⁰ Janssen, Vissers en Wentzel: basisboek huiselijk geweld, 2009

Een samenvoeging van beide functies binnen één organisatie biedt tegelijk de kans om ook voor de reguliere huiselijk geweld zaken (waarbij geen sprake is van huisverbod) regie op casusniveau uit te voeren. In onderstaande figuur wordt geïllustreerd hoe wij het werkproces en de basistaken van steunpunt en crisisinterventie/casemanagement georganiseerd zouden willen hebben.

Figuur 1: voorstel voor werkproces en basistaken van het steunpunt in combinatie met crisisinterventie en casemanagement

Gemeente Haarlem heeft Stichting Kontext en de GGD Kennemerland geïnformeerd over de wens om beide functies in 2010 binnen één organisatie te combineren en aangegeven dat de bestaande subsidierelatie voor het uitvoeren van deze afzonderlijke functies wordt beëindigd.

Het voorstel is om akkoord te gaan met het samenvoegen van de functie van ASHG en crisisinterventie/casemanagement in één organisatie. Om uitvoering te kunnen geven aan dit voorstel/besluit wordt aan de drie geïnteresseerde partijen voor het uitvoeren van de gecombineerde functie te weten Maatschappelijke werk, Vrouwenopvang en GGD gevraagd een voorstel te doen hiervoor. De voorstellen van deze organisaties worden getoetst op kwaliteit, zoals bereikbaarheid, professionaliteit en deskundigheid op gebied van huiselijk geweld en prijs. De verwachting is dat in het najaar van 2009 de besluitvorming hierover plaatsvindt binnen het college van B&W van Haarlem na afstemming met de regiogemeenten. Door de combinatie van beide functies en het laten uitvoeren van de hierboven genoemde ambities (uitbreiding professionele bemensing en regie op casusniveau) door deze zelfde organisatie, kan efficiencywinst behaald worden. De gemeente Haarlem zal door middel van prestatieafspraken met de organisatie die deze functie uit gaat voeren op deze efficiency sturen en regionaal terugkoppeling verzorgen.

Door de combinatie van functies is de verwachting om een besparing van circa € 40.000 te realiseren vanaf 2010. Deze besparing kan vooral gerealiseerd worden door een reductie in personeelskosten, besparing op overhead en besparing op financieel/administratieve kosten zoals accountantskosten, kosten in verband met tijdsinvestering benodigd voor het aanvragen van de subsidie en rapportage en verantwoordingen. De reductie in personeelskosten (denkend aan een ½ FTE op HBO niveau) kan vooral gerealiseerd worden door een besparing op de coördinatiefunctie en de 24-uurs bereikbaarheid zoals deze nu door zowel Kontext als GGD worden vormgegeven.

Ambitie 4

Samenvoegen van crisisinterventie en casemanagement in het kader van het huisverbod en functie van Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland in één organisatie met ingang van 2010.

Kosten: geen kosten. Verwachting is dat door de combinatie van functies een kostenbesparing gerealiseerd kan worden van ongeveer € 40.000

Stijging van het aantal huisverboden

De verwachting bestaat dat het aantal huisverboden in de komende jaren verder zal stijgen onder andere door meer bekendheid van de maatregel, maar ook door verdere bewustwording van huiselijk geweld als maatschappelijk probleem¹¹. Bij stijging van het aantal huisverboden, zullen de kosten voor crisisinterventie en casemanagement maar ook voor hulpverlening hoger zijn. Op basis van de eerste ervaringen met deze maatregel, blijkt het huisverbod een goed instrument te zijn om het geweld in eerste instantie te stoppen en in een aantal gevallen te voorkomen. Door het opleggen van een huisverbod wordt de crisis benut om mensen toe te leiden naar hulpverlening. Op termijn zal duidelijk worden of het huisverbod en de daaropvolgende hulpverlening ook recidive (op gebied van huiselijk geweld) voorkomt. Het voorstel is om vanwege de stijging van het aantal huisverboden en de wens om het gebruik van het huisverbod verder uit te breiden, de hogere kosten van hulpverlening en crisisinterventie en casemanagement in het kader van het huisverbod in het financiële plaatje mee te nemen en een post onvoorzien huisverbod te reserveren.

Ambitie 5

Het uitbreiden van het gebruik van het huisverbod en het vergroten van het aantal preventief opgelegde huisverboden. De kosten voor crisisinterventie en casemanagement in het kader van het huisverbod en de hulpverlening na een huisverbod zullen hiermee toenemen.

Kosten: € 200.000 (hogere kosten) + € 50.000 (onvoorzien)

¹¹ In de regio Kennemerland is er voor gekozen om vanaf het moment van inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod, deze wet ook uit te voeren. De kosten voor de uitvoering zijn begroot op een schatting van het aantal huisverboden voor 2009. Op basis van de voorlopige constatering in het eerste kwartaal van 2009, wordt het aantal huisverboden in deze schatting overschreden.

5.3 Maatschappelijke Opvang / Vrouwenopvang

Maatschappelijke opvang (waaronder de vrouwenopvang) heeft als taak om opvang te bieden gekoppeld aan zorg, begeleiding en het wegnemen van crises. De gemeente Haarlem heeft als centrumgemeente een prestatieafspraken met het Rijk om 25 plaatsen (units) in de vrouwenopvang beschikbaar te hebben. De activiteiten van de vrouwenopvang vallen in de regio Kennemerland binnen de functies van opvang en hulpverlening en behandeling en in enige mate nazorg.

Prestaties Vrouwenopvang in Kennemerland

Gemeente Haarlem koopt op dit moment 25 units¹² bij de Blijf Groep¹³. Deze opvang bestaat uit 11 units in Haarlem en 11 units in IJmond (in beide locaties kunnen 11 vrouwen en gemiddeld 18 kinderen worden opgevangen) en een dependance met 3 units waar 3 vrouwen en gemiddeld 4 kinderen kunnen worden opgevangen.

In 2008 heeft Blijf groep 46 cliënten uit de regio Kennemerland opgevangen (13 Heemskerk, 6 Beverwijk, 4 Haarlemmermeer, 23 Haarlem). Binnen de 25 units van locaties Haarlem en IJmond zijn in 2008 in totaal 45 cliënten opgevangen. Daarnaast is in 2008 totaal 168 keer (ten opzichte van 119 keer in 2007) een beroep gedaan op de voorziening van het noodbed. Vanuit de regio Kennemerland betrof dit 17 keer (start medio 2008).

Het aanbod

Voor de regio Kennemerland biedt de Blijfgroep in 2009 de volgende activiteiten aan:

- Programma Intensieve gezinsbegeleiding (Haarlem);
- Ambulant groepsaanbod voor vrouwen (in samenwerking met Stichting Kontext)
- Aware: alarmsysteem om mensen die ernstig bedreigd worden door hun (ex-)partner beter te beschermen;
- Begeleide terugkeer: begeleiding van beide partners in een geweldsrelatie gericht op herstel of behoud van de relatie.

Blijf Groep biedt op deze twee opvanglocaties ook maatschappelijk werk, kinderopvang en begeleide terugkeerprogramma's om de vrouwen en het systeem rond deze vrouwen zo goed mogelijk te equiperen op hun weg naar (hervonden) zelfredzaamheid. De vrouwenopvang in Haarlem biedt een programma intensieve woonbegeleiding, waarbij vooral de relatie tussen moeder en kind centraal staat. Er zijn dagelijks en in het weekend begeleiders aanwezig tot 21 uur 's avonds. De begeleiding in IJmond is minder intensief. Daar is alleen door de week en tijdens kantooruren begeleiding aanwezig.

Werkwijze

De werkwijze van Blijf groep begint met een 'voordeur' bij het Steunpunt Huiselijk Geweld Amsterdam (telefonisch) en de Steunpunten Huiselijk Geweld A'dam/Diemen/Flevoland/Kennemerland Noord/Zaanstreek-Waterland. Via deze voordeur komen cliënten terecht in de crisisopvang (maximaal 6 weken) of noodbedvoorziening (2 maximaal dagen) in Amsterdam of Alkmaar.

Vervolgens komt een cliënt afhankelijk van de hulpvraag en -behoefte via deze crisisopvang/noodbed terecht bij het programma Intensief Langer Verblijf (maximaal 6 maanden) of het programma Begeleid Wonen (maximaal 6 maanden). Deze langer verblijf-

12 één unit is een opvangplaats voor één vrouw met haar eventuele kinderen

13 Per 1 januari 2008 is Stichting Vrouwenopvang Haarlem samengegaan met Vrouwenopvang Amsterdam/ Flevoland/ Zaanstreek en Alkmaar en nu werkzaam onder de naam Blijf Groep. Het hoofdkantoor zit in Amsterdam. Achterliggende gedachte bij deze schaalvergroting was de wens op regionale niveau te werken om zo het aanbod beter af te stemmen op de verschillende behoeften en om zoveel mogelijk opvang binnen de regio aan te bieden.

programma's hebben per locatie andere accenten. Naast deze opvangprogramma's kent Blijf groep een ambulante nazorgprogramma in Amsterdam en Zaanstreek-Waterland.

De 'voorkeur' maakt gebruik van een digitaal systeem 'Meldpunt Open Plaatsen' van de landelijke Federatie Opvang, waar de Blijf groep bij is aangesloten. Uitgangspunt is dat opvang in eerste instantie wordt aangeboden in de eigen regio. Als dit er niet is (vol) of als die niet kan (onveilig) dan wordt in tweede instantie buiten de regio gezocht.

Aware

Aware is een alarmsysteem dat mensen de mogelijkheid biedt om met een veilig gevoel thuis te kunnen blijven wonen in plaats van gebruik te maken van de vrouwenopvang. Naast het gebruik van het alarmsysteem brengt Aware ook een verplicht hulpaanbod met zich mee.

Sinds 2001 coördineert de Blijf Groep in Haarlem het aanbod van AWARE. Het uitzetten van AWARE gebeurt in coproductie met de Politie Kennemerland. Inwoners van de gemeenten in Kennemerland kunnen gebruik maken van dit aanbod. Door de ontwikkeling van het mobiele systeem Aware kunnen meer vrouwen gebruik maken van dit alarmsysteem. Om deze uitbreiding van aanvragen te kunnen uitvoeren, is een uitbreiding van de formatie voor ondersteuning en coördinatie in 2009 noodzakelijk gebleken.

Noodbed

In de gemeente Alkmaar heeft Blijf groep een voorziening van een noodbed (1/2 unit) voor de regio Kennemerland gerealiseerd. In het zogenaamde Oranjehuis zijn in totaal twee noodbedunits gerealiseerd, te gebruiken door de regio's horend bij de centrumgemeenten Alkmaar (Noord - Kennemerland), Den Helder (Kop van Noord Holland), Haarlem (Kennemerland) en Zaanstad (Zaanstreek – Waterland).

5.3.1 Knelpunten en ambities voor verbetering Vrouwenopvang

Kontext heeft geen toegang tot het 'Meldpunt Open Plaatsen' van de vrouwenopvang en kan dus niet zien waar er plek is binnen de vrouwenopvang. Recentelijk heeft zich al een aantal keer de situatie voorgedaan dat Kontext (maar ook andere instellingen) verschillende andere vrouwenopvanginstellingen in Nederland moest afbellen op zoek naar een plaats.

De oplossing voor dit knelpunt is dat de uitvoerder van het ASHG (nu Kontext) toegang krijgt tot het systeem Meldpunt Open Plaatsen (MOP). Een andere oplossing is dat de voorkeur van Blijf groep een cliënt 'overneemt' van de betrokken instelling en het zoeken naar een plek in de vrouwenopvang (via MOP) verder oppakt. De gemeente Haarlem en Blijf groep zijn op dit moment in overleg over een oplossing.

Ambitie 6

Vereenvoudiging toegang vrouwenopvang. Het knelpunt is per 1 september 2009 opgelost.

Kosten: geen kosten

Bezettingsgraad van meer dan 95%

Een tweede knelpunt is de bezettingsgraad van meer dan 95%. In 2008 is door Blijf groep 461 keer 'nee' verkocht aan de voordeur, wat betekent dat het slachtoffer niet direct kan worden geholpen. Dit komt neer op ongeveer 9 keer per week.

Het streven is om het aantal plekken in de vrouwenplekken ten behoeve van de gehele regio op termijn te vergroten om dit knelpunt op te lossen. Naar de budgettaire mogelijkheden en beperkingen zal in 2010 worden gekeken op basis van de daadwerkelijk bezetting van de nu beschikbare plekken (inclusief de bezetting van het noodbed).

Ambitie 7

Het knelpunt oplossen in combinatie met de ambitie van een heldere financieringsstructuur, zoals beneden.

Kosten: PM

Transparante financieringsstructuur

Een ander knelpunt ten aanzien van de vrouwenopvang betreft oplopende tekorten en het uitblijven van een inverdieneffect als gevolg van de fusie. Tot op heden is ervoor gekozen om deze tekorten niet vanuit de gemeente te subsidiëren.

Afgesproken is dat de Blijf groep een kostprijsberekening vrouwenopvang zal maken die in 2010 onderdeel zal uitmaken van het prestatieplan vrouwenopvang. Deze kostprijsberekening moet inzage geven in de verdeling van kosten per unit.

Ook bestaat er onvoldoende zicht op de kosten van de vrouwenopvang per cliënt. In de regio Kennemerland is geen crisisopvang; deze wordt aangeboden door de Blijf groep in Amsterdam en Alkmaar, maar indirect wordt hier wel aan meebetaald. Daarbij is de opvang met het programma Intensieve Begeleiding in Haarlem een intensief en relatief duur aanbod. Bovendien zijn de kosten van huisvesting in Haarlem hoger dan in IJmond. De kostprijsberekening wordt vanaf 2010 gebruikt voor het maken van nieuwe prestatieafspraken met de Blijf Groep. Voor het realiseren van de ambitie om meer plaatsen vrouwenopvang voor de regio Kennemerland beschikbaar te hebben, wordt het bedrag van € 60.000 gereserveerd dat vanuit het Rijk hiervoor beschikbaar is gesteld binnen Beschermd en weerbaar.

Ambitie 8

Komen tot een kostprijsberekening

Ambitie 9: gebaseerd op deze kostprijs nieuwe prestatieafspraken maken met Blijf groep, het aantal beschikbare plaatsen vrouwenopvang voor de regio wordt vergroot.

Kosten: € 60.000

5.4 Andere ketenpartners

Naast de hiervoor beschreven basisvoorziening huiselijk geweld zijn er nog veel andere partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. Met sommige van deze organisaties hebben gemeenten een financieringsrelatie maar met sommige ook niet. Veel van deze ketenpartners hebben echter zelf ook beleid geformuleerd op de aanpak van huiselijk geweld. Zij maken hierbij gebruik van protocollen om huiselijk geweld en meer specifiek ouderenmishandeling en kindermishandeling te signaleren. In deze protocollen staat beschreven waar medewerkers op moeten letten en hoe zij verder moeten handelen.

Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW)

Het algemeen maatschappelijk werk biedt hulp aan mensen met maatschappelijke, persoonlijke of relatieproblemen. Maatschappelijk werk heeft vaak hulpaanbod specifiek voor slachtoffers van huiselijk geweld en soms voor plegers of kinderen die getuige geweest zijn van geweld binnen het gezin. De gemeenten Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Haarlemmerliede en Spaarnwoude en Zandvoort maken ieder afzonderlijk prestatieafspraken over de afname van Algemeen Maatschappelijk Werk met Stichting Kontext. De gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen doen dit met Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Midden Kennemerland (SMD MK) en de gemeente Haarlemmermeer met Stichting Meerwaarde.

Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)

De GGZ is een tweedelijnsvoorziening en biedt psychiatrische hulp bij ernstige psychische, pedagogische, psychosociale en psychiatrische problemen en verslavingszorg. Huiselijk geweld gaat vaak gepaard met problemen rondom alcohol en drugs. De forensische psychiatrie richt zich op plegershulpverlening. Verwijzing naar GGZ gaat meestal via een huisarts (eerstelijns). Ten aanzien van forensische psychiatrie verwijst de officier van justitie of de rechter voor verplichte daderbehandeling.

In de regio Kennemerland zijn GGZ In Geest, GGZ Dijk en Duin, Jeugdriagg en De Waag betrokken ketenpartners. Sommige van deze organisaties hebben een subsidierelatie met gemeenten bijvoorbeeld vanuit het WMO-beleid, anderen niet of gedeeltelijk. Verslavingszorg wordt uitgevoerd door Stichting Brijder Verslavingszorg. Brijder wordt gefinancierd (meer dan 2 miljoen euro) door de centrumgemeente Haarlem vanuit de brede doeluitkering maatschappelijk opvang / verslavingsbeleid (MO/VB) en door een bijdrage van de regiogemeenten (exclusief Haarlemmermeer) van iets minder dan € 20.000. Daarnaast heeft het Lorentzhuis specifiek systeemgericht aanbod voor huiselijk geweld (niet gemeentelijk gefinancierd).

Slachtofferhulp

Slachtofferhulp heeft bij aangiften van huiselijk geweld een rol in de toeleiding naar hulpverlening en biedt daarnaast ondersteuning aan slachtoffers tijdens het strafrechtelijke traject. Op dit moment hebben de regiogemeenten onvoldoende zicht op de vanuit de subsidierelatie tussen de regiokantoren van Slachtofferhulp Nederland en gemeenten gemaakte prestatieafspraken. De subsidiebedragen variëren van circa € 1.000 (Haarlemmerliede en Spaarnwoude) tot bijna € 34.000 in gemeente Haarlem. De behoefte bestaat meer zicht te krijgen op de prestaties van Slachtofferhulp en eventueel op lokaal niveau nieuwe prestatieafspraken te maken, in samenhang met het regionale beleid huiselijk geweld.

Ambitie 10

Zicht krijgen op prestatieafspraken tussen gemeenten en Slachtofferhulp (in samenhang met het regionale beleid huiselijk geweld) en eventueel op lokaal niveau maken van nieuwe afspraken.

Kosten: geen

Politie

Veel meldingen van huiselijk geweld komen in eerste instantie binnen bij de politie. Bij de aanpak van huiselijk geweld gaat de politie uit van het principe dat huiselijk geweld strafbaar is en zonder hulpverlening niet stopt. De politie werkt hierom samen met vrouwenopvang en andere hulpinstanties. De politie zorgt voor verwijzing van zowel slachtoffer als pleger als (indien aanwezig) kinderen naar hulpverlening.

Openbaar Ministerie (OM)

Het Openbaar Ministerie heeft de taak om een inschatting te maken of een zaak strafrechtelijk kan worden aangepakt. Als een pleger van huiselijk geweld aan de rechter wordt voorgeleid, eist het OM per definitie niet alleen straf maar ook daderbehandeling en toezicht door de Reclassering. Vanuit de aanwijzing huiselijk geweld (2003 en 2008) doet het OM dit omdat anders een groot risico op herhaling blijft bestaan.

Reclassering

De reclassering heeft tot taak verdachten of mensen die door de rechter zijn veroordeeld, te begeleiden. Bij huiselijk geweldzaken stelt de Reclassering op verzoek van het OM een advies, de zogenaamde voorlichtingsrapportage, op met betrekking tot de daderbehandeling (vroeghulp).

Jeugdzorg en jeugdbescherming

Jeugdzorg biedt hulp aan ouders en kinderen wanneer er sprake is van opvoedings- of ontwikkelingsproblemen. Bureau Jeugdzorg vormt de toegang, beoordeelt de hulpverzoeken en indiceert.

Het AMK is er voor iedereen die zich zorgen maakt over kinderen in zijn of haar omgeving en denkt aan kindermishandeling. Het AMK maakt deel uit van de organisatie Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg Noord-Holland en Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam worden respectievelijk gefinancierd door de provincie Noord-Holland en de stadsregio Amsterdam. Andere instellingen op gebied van jeugdzorg en jeugdhulpverlening zijn: OCK het Spalier en daarbinnen het Kinder- en Jeugdtrauma centrum, Ambulante Jeugdhulpverlening Leger des Heils, MEE (voor kinderen of ouders met een beperking) en Bemoeizorg jeugd (voormalig Vangnet jeugd).

Overige ketenpartners

De laatste groep organisaties waarmee gemeenten subsidierelaties onderhouden zijn welzijnsorganisaties, de GGD, wijk en buurtcentra en samenwerkingsverbanden zoals de Centra voor Jeugd en Gezin. Binnen de meeste van deze subsidierelaties zijn geen expliciete afspraken gemaakt over de signalering van huiselijk geweld. Net als met Slachtofferhulp zal nagegaan worden of en welke prestatieafspraken worden gemaakt en of die wellicht aangepast moeten worden in lijn met het beleid huiselijk geweld.

Ambitie 11

Zicht krijgen op prestatieafspraken tussen gemeenten en overige instanties waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft (in samenhang met het regionale beleid huiselijk geweld) en eventueel op lokaal niveau maken van nieuwe afspraken.

Kosten: geen

5.5 Verwijzers

Verwijzers zijn vooral te vinden in beroepsgroepen die direct contact hebben met volwassenen en kinderen en via dit contact signalen op kunnen vangen die erop wijzen dat er sprake is van geweld binnen een gezin. Hierbij valt te denken aan: huisartsen, consultatiebureaus, centra voor jeugd en gezin, jeugdartsen en –verpleegkundigen, leidsters in kinderdagverblijven, leerkrachten en docenten, leerlingbegeleiders, sportbegeleiders en jeugdwerkers, ziekenhuisartsen en –verpleegkundigen, thuiszorgmedewerkers, vroedvrouwen, verloskundigen en kraamverzorgsters, fysiotherapeuten, werkgevers en leidinggevenden, bedrijfsartsen en –maatschappelijk werkers, pastores en imams.

Hoe beter de vroegsignalering van huiselijk geweld door verwijzers, hoe sneller hulpverlening ingang gezet kan worden en hoe effectiever de hulp kan zijn. Signaleren van huiselijk geweld vergt kennis en vaardigheden van professionals, van beroepsgroepen die huiselijk geweld zou kunnen signaleren. Hiervoor is het noodzakelijk dat deze beroepsgroepen regelmatig getraind worden (deskundigheidsbevordering: kennis en gedrag). Het beleid huiselijk geweld in de regio Kennemerland is er vooral op gericht om huiselijk geweld te voorkomen.

Deskundigheidsbevordering

De deskundigheidsbevordering die in de komende periode aangeboden wordt, is gericht op specifieke doelgroepen binnen de groep verwijzers zoals deze hierboven beschreven is. Binnen de lokaal ontwikkelde aanpak huiselijk geweld in Haarlem en de verbreding naar de regio Kennemerland is ook al veel aandacht geweest voor deskundigheidsbevordering van deze beroepsgroepen. Met name leidsters van kinderdagverblijven en peuterspeelzalen en leerkrachten in het basisonderwijs zijn in dit verband getraind in het signaleren van huiselijk geweld. Hierom, maar ook vanwege de verwachting dat er in het kader van RAAK (zie paragraaf 6.2) en de verwijsindex trainingen voor beroepsgroepen gericht op het signaleren van kindermishandeling gegeven gaan worden, wordt nu gekozen voor een accent op een andere belangrijke doelgroep. Hierbij wordt aangehaakt bij recente ontwikkelingen binnen de beroepsgroepen om de training zo goed mogelijk aan te laten sluiten.

Prioriteiten

In 2010 wordt in eerste instantie prioriteit gegeven aan de doelgroep: huisartsen en artsen/verpleegkundigen en medewerkers op de spoedeisende hulp van de ziekenhuizen in de regio Kennemerland. Deze doelgroep is belangrijk in de verwijzing en heeft in de afgelopen jaren onvoldoende aandacht gekregen in de deskundigheidsbevordering van het signaleren van huiselijk geweld.

In tweede instantie wordt prioriteit gegeven aan de deskundigheidsbevordering van het signaleren van huiselijk geweld binnen de verslavingszorg. Huiselijk geweld gaat vaak samen met verslavingsproblematiek en het signaleren van huiselijk geweld kan hier nog verbeterd worden.

De derde prioriteit wordt gegeven aan deskundigheidsbevordering van professionals (thuiszorg, ouderenbonden, vrijwilligersorganisaties etc.) in de signalering van ouderenmishandeling.

Regionale aanpak

Binnen de regionale aanpak van huiselijk geweld is al ervaring met het geven van trainingen ter verbetering van de vroegsignalering door consultants van het ASHG. De kosten van dergelijke trainingen bedragen circa € 2.000/2.500. Uitgaande van een start in 2010 met 10 trainingen aan huisartsen, 10 trainingen aan de artsen/verpleegkundigen van ziekenhuizen, 5 trainingen aan de medewerkers van de spoedeisende hulp, 3 trainingen aan medewerkers van Brijder Verslavingszorg en 5 trainingen aan medewerkers betrokken bij hulpverlening/ondersteuning aan ouderen, komen de kosten uit op een bedrag tussen € 66.000 en € 82.500. Hierin zijn de kosten voor het eventueel aanpassen van de trainingen nog niet meegenomen. Vanaf 2010 wordt € 70.000,- gereserveerd voor deskundigheidsbevordering. Met deze 33 trainingen verwachten we ongeveer 330 professionals te bereiken.

Ambitie 12

Uitbreiding van de deskundigheidsbevordering ten aanzien van signalering van huiselijk geweld. In deze deskundigheidsbevordering prioriteit te geven aan: huisartsen en artsen/verpleegkundigen en medewerkers op de spoedeisende hulp ziekenhuizen, medewerkers verslavingszorg en medewerkers betrokken bij ouderen.

Kosten: beschikbaar stellen van € 70.000 op jaarbasis.

Lokale aanpak

Gemeenten zullen in sommige gevallen zelf de deskundigheidsbevordering van lokale professionals/vrijwilligers willen blijven organiseren zoals Heemskerk op dit moment doet¹⁴. Uitgangspunt daarbij is dat de extra inspanningen van individuele gemeenten de vroegsignalering verder zullen verbeteren en de regionale aanpak zullen versterken. De kosten van lokale activiteiten worden niet in mindering gebracht op de ambitie of bijdrage die elke gemeente levert in het kader van het regionale beleid huiselijk geweld.

Bewustwording en preventie

Voor bewustwording maakt Kontext op dit moment gebruik van het in 2000 ontwikkelde campagnemateriaal "Huiselijk geweld is niet normaal". In de eerste helft van 2009 wordt deze campagne herhaald en voor de tweede helft van 2009 wil Kontext aansluiten op de nieuwe landelijke campagne die in november/december 2009 herhaald zal worden. Gedurende zes weken worden radio en tv-spotjes uitgezonden met de boodschap 'Nu is het genoeg' in combinatie met een media- en PR-traject. De campagne loopt door tot 2012 wat wil zeggen dat de website en het landelijke telefoonnummer tot deze datum gegarandeerd zijn. Na 2012 blijft de landelijke overheid over dit onderwerp campagne voeren maar in welke vorm is nog onduidelijk.

Het is op dit moment nog niet duidelijk welke bijdrage van gemeenten in deze landelijke campagne wordt verwacht, en welke kosten gemeenten daarvoor zullen moeten maken. Om de publiekscampagne 'nu is het genoeg' in de regio Kennemerland uit te rollen, zou je kunnen denken aan een algemene folder, de folder van de consultatienetwerken ouderenmishandeling specifiek bedoeld voor verwijzers, visitekaartjes of makkelijk mee te nemen kaartjes met het telefoonnummer van het ASHG en bijvoorbeeld posters opabri's of driepuntsborden.

Een indicatie van de kosten gemoeid met het drukken van folders en de verspreiding hiervan, het plaatsen van advertenties (eventueel gefaciliteerd door gemeenten) en het

¹⁴ In verband met de lokale aanpak huiselijk geweld in Heemskerk in 2008/2009 is er een scholings- en voorlichtingsplan gemaakt. Doel is om in Heemskerk trainingen te geven over huiselijk geweld aan medewerkers van lokale organisaties met een signalerende functie (van de sociale dienst of welzijnsinstellingen) en aan lokale vrijwilligers (o.a. contactvrouwengroep). Aangezien trainingen tijdsintensief zijn worden ook voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd voor vrijwilligers van sportverenigingen en migrantenorganisaties. Bovendien wordt gekeken naar voorlichtingsbehoefte bij andere professionals.

verder uitrollen van de publiekscampagne 'nu is het genoeg' is lastig te geven. Uitgaande van de kosten in 2007 wordt voorgesteld om een indicatie van € 11.700 op te nemen als ambitieniveau.

Ambitie 13

Ondersteuning van de landelijke campagne 'nu is het genoeg' in de regiogemeenten (ontwikkeling campagnemateriaal en het faciliteren van de campagne).

Kosten: beschikbaar stellen van € 11.700 op jaarbasis

Preventie huiselijk geweld

Naast een bewustwordingscampagne wil de regio Kennemerland investeren in preventie, immers, er is veel leed te voorkomen en geld te besparen door preventieve programma's aan te bieden. Er zijn methodieken ontwikkeld ter preventie van huiselijk geweld naar specifieke doelgroep. Zo is er voor jongeren het programma *Loving me, loving you* en voor geïsoleerde groepen het programma *Van huis uit*: preventie van eengerelateerd geweld en bemiddeling van geïsoleerde groepen. De gemeenten in Kennemerland investeren al in preventie op verschillende terreinen, maar er bestaat geen primair preventieprogramma in de regio Kennemerland specifiek gericht op huiselijk geweld.

Loving me, Loving you

Het programma *Loving me, loving you* is een project voor leerlingen uit de 2^e en 3^e klas van het VMBO over verkering, liefde en hoe je leuk kunt houden. Door vroegtijdig signalen van relationeel geweld te herkennen en serieus te nemen, kan geweld in relaties worden voorkomen. Vanuit het idee dat preventie van huiselijk geweld het meest effectief is als je begint bij de basis, bij jongeren, willen de gemeenten in Kennemerland investeren in dit programma over relationele vorming.

Van huis uit

Zoals aangegeven in paragraaf 4.2 is de problematiek van eengerelateerd geweld omvangrijker dan werd gedacht. De gemeenten willen daarom extra investeren in de preventie van eengerelateerd geweld met het programma *Van huis uit*. Dit project is gericht op het bespreekbaar maken en aanpakken van eengerelateerd geweld. In Haarlem wordt al een aantal jaren gewerkt met het concept van wijkcontactvrouwen uit de Marokkaanse en Turkse gemeenschap die deze brugfunctie vervullen. Dit blijkt een succesvol concept waar ook de andere gemeenten in de regio Kennemerland interesse in hebben.

De gemeenten in Kennemerland kiezen voor het uitvoeren van beide projecten. De gemeente Haarlem vraagt het project *Loving me, Loving you* aan met een uitrol naar de hele regio en de gemeente Haarlemmermeer doet dit voor het project *Van huis uit*.

Ambitie 14

Mogelijk maken van de preventieprogramma's 'Loving me, loving you' en 'Van huis uit' door een regionale projectaanvraag op te stellen.

Kosten: 2 x € 50.000¹⁵

¹⁵ Beide preventieprogramma's maken deel uit van de 'Alle troeven in handen' emancipatieprojecten van het Ministerie van OCW. Dit Ministerie heeft een decentralisatie-uitkering in het leven geroepen waarbij gemeenten van 50.000 inwoners of meer een aanvraag kunnen doen voor het uitvoeren van een emancipatieproject uit deze troeven. OCW draagt maximaal 50% bij tot een plafond van € 50.000 per project. De intentie om deel te nemen moet voor 1 april 2009 aan het Ministerie kenbaar worden gemaakt en dan is er nog tot 1 juli 2009 de tijd om de uiteindelijke projectaanvraag in te dienen.

5.6 Nieuwe samenwerkingsafspraken

In Haarlem staat geweld in het gezin sinds de jaren tachtig op de politieke en maatschappelijke agenda. De lokaal ontwikkelde aanpak huiselijk geweld verbreedde zich eind jaren negentig naar de regio Kennemerland. Vanuit de ontstane samenwerking tussen lokale en regionale partners zijn afspraken gemaakt over samenwerking in de vorm van convenanten. Met de formalisering van de regionale aanpak huiselijk geweld, de toevoeging van Haarlemmermeer aan de veiligheidsregio Kennemerland en de Wet tijdelijk huisverbod, ligt het voor de hand dat ook een aantal nieuwe samenwerkingsafspraken worden gemaakt. In deze paragraaf wordt beschreven welke overeenkomsten er nu zijn en in hoeverre die voldoen.

Convenant SHG – diverse ketenpartners

Het convenant tussen het vroegere AMHG (het huidige regionaal werkende ASHG) en een aantal ketenpartners in de regio (waaronder SMD ZK (nu Kontext), AMK, De Geestgronden, Bureau Jeugdzorg, Kennemer Thuiszorg (nu Zorgbalans), SOS-telefonische hulpdiensten (nu Sensor) en AMHG Haarlem (nu SHG), dateert van 2000. Het omvat onder meer afspraken over samenwerking op het gebied van huiselijk geweld; doorverwijzing en het leggen van het eerste contact door hulpverlenende instellingen.

Convenant SHG - politie

Daarnaast is een tweede convenant in dit kader van belang en dat is een nieuw convenant dat de politie Kennemerland en Kontext als uitvoerder van het Steunpunt Huiselijk Geweld binnenkort zullen tekenen. Dit convenant heeft betrekking heeft op gegevensuitwisseling tussen beide instanties.

Convenant strafrechtelijke aanpak

Een derde convenant omvat afspraken over samenwerking in de strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld. Partners daarbij zijn het OM arrondissement Haarlem, de politie (Kennemerland en Zaanstreek-waterland), Brijder verslavingszorg, De Waag, de Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering Nederland. Het oorspronkelijke convenant dateert uit 2004 en wordt jaarlijks geëvalueerd en herzien. Uit de recente evaluatie over 2008 blijkt dat voor 2009 een aantal aanpassingen in het convenant noodzakelijk zijn.

Samenwerkingsprotocol Steunpunt en AMK

Een vierde convenant dat hier genoemd dient te worden is het samenwerkingsprotocol tussen het SHG en AMK. Dit protocol dateert uit 2007 en voorziet nog in de behoefte maar dient aangepast te worden vanwege samenvoeging met AMK Haarlemmermeer. Ook het in paragraaf 3.3 genoemde casuoverleg tussen AMK en Steunpunt kan een reden zijn om het convenant aan te passen.

Doelstelling

Het streven is te komen tot één document voor alle ketenpartners in de hulpverlening rondom huiselijk geweld (inclusief huisverbod). Daarin worden afspraken vastgelegd over zowel de taken, rolverdeling en samenwerking als over de registratie en monitoring en gegevensuitwisseling. Er zal zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij enerzijds het convenant van de politie en Steunpunt Kennemerland en anderzijds het convenant over samenwerking in de strafrechtelijke aanpak. Hiertoe is een werkgroep convenantafspraken opgericht onder voorzitterschap van de gemeente Haarlem.

Ambitie 15

Samenvoeging van bestaande convenanten tot één document voor alle ketenpartners in de hulpverlening over zowel de taken, rolverdeling en samenwerking als over de registratie en monitoring en gegevensuitwisseling per 1 januari 2010.

Kosten: geen kosten

6 Ontwikkelingen in de aanpak huiselijk geweld

6.1 Veiligheidshuis

In de afgelopen jaren zijn in het kader van de sluitende keten van signalering, preventie, repressie en nazorg op gebied van sociale veiligheid verschillende integrale samenwerkingsverbanden opgestart binnen het arrondissement Haarlem (regio Kennemerland en Zaanstreek – Waterland). In het Veiligheidshuis bijvoorbeeld werken verschillende organisaties samen die bij veiligheid en handhaving zijn betrokken en die nu letterlijk onder één dak de werkzaamheden verrichten. Doel van deze nauwe samenwerking is het naadloos op elkaar laten aansluiten van preventie, repressie en nazorg. De ontwikkeling van het veiligheidshuis zal de komende tijd worden gevolgd en in de tussentijdse evaluatie van eind 2010 (zie 3.3) worden meegenomen.

6.2 Huiselijk geweld en kindermishandeling

De gemeente Haarlem is sinds maart 2009 één van de 35 Nederlandse centrumgemeenten die een integrale aanpak kindermishandeling in de eigen regio gaat regisseren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Raakmethode¹⁶. Deze aanpak biedt handvatten om op een gestructureerde wijze te werken aan de volgende doelstellingen:

- Een voldoende dekkend aanbod van opvoedingsondersteuning voor alle in de regio woonachtige ouders om kindermishandeling te voorkomen (preventie);
- Een goed werkend signaleringssysteem waardoor kindermishandeling (of signalen van kindermishandeling) vroegtijdig worden opgemerkt en opgepakt;
- Een passend en effectief begeleidingsaanbod voor gezinnen en kinderen waarbij mishandeling geconstateerd is (curatie).

De Raakaanpak is in de periode 2003 tot 2006 in vier verschillende proefregio's¹⁷ uitgetoetst en op resultaten onderzocht. De uitkomsten van dit onderzoek lieten zien dat een gezamenlijke regionale aanpak versterkend werkt op het voorkomen, signaleren, stoppen en het beperken van schade van kindermishandeling. Het Ministerie voor Jeugd en Gezin besloten heeft om Raak per 1 januari 2008 landelijk in te voeren. Per 2010 moet dit proces voltooid zijn.

Regiocoördinator

Voor de regio Kennemerland is hiervoor per maart 2009 een zogenaamde RAAK – coördinator aangesteld (aangestuurd vanuit jeugdbeleid van de gemeente Haarlem). Aandachtspunten zijn de regio-indeling; positie Castricum en die van de gemeente Haarlemmermeer (vallend onder Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam), de aansluiting van RAAK op zowel CJG-ontwikkeling als afstemming met het steunpunt.

Extra impuls

RAAK is bedoeld als een extra stevige en tijdelijke impuls om samen met alle relevante ketenpartners te werken aan versterking van de aanpak kindermishandeling in het gehele veld van zorg. RAAK start met een nulmeting in de regio en op basis van de uitkomsten hiervan, ontwerpt de coördinator een regionaal werkplan. De door de Stuurgroep RAAK geprioriteerde implementatiethema's worden verder uitgewerkt in daarvoor samengestelde werkgroepen.

¹⁶ RAAK: reflectie en actiegroep aanpak kindermishandeling

¹⁷ Zaanstreek-Waterland, Westelijke Mijnstreek, Amsterdam-Noord en Flevoland.

Aansluiten, samenwerken en onderlinge versterking

Bij uitwerking van de thema's zal nauw aangesloten worden bij bestaande agenda's en lopende ontwikkelingen in de regio. Dit gaat in het bijzonder op voor de aanpak van huiselijk geweld en daarbinnen de functie van het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) en de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Beiden hebben immers een belangrijke spilfunctie bij het voorkomen, signaleren en melden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast hebben beiden een belangrijke rol in het organiseren van daadwerkelijke zorg en het voeren van zorgcoördinatie.

Waar nodig en gewenst zal gezamenlijk opgetrokken worden op domeinen als:

- Voorlichting en PR activiteiten
- Onderling uitwisselen van relevante informatie
- Sluitend aanbod (curatie en preventie)
- Signaleren en melden (stroomlijnen van informatie en ketensamenwerking)
- Hulpverlening, zorgcoördinatie en nazorg bij kindermishandeling (curatie)
- Realiseren van deskundigheidsbevordering rondom kindermishandeling

Verwijsindex risicjongeren

In 2009 wordt de verwijsindex provinciaal geïmplementeerd. Betrokken partners sluiten medio 2009 een convenant over de afspraken rond meldcodes en risicoprofielen, waarna het systeem van de verwijsindex ingebouwd en in gebruik genomen wordt. De verwijsindex is een hulpmiddel voor professionals om zorgen over kinderen te delen met andere betrokken professionals. Matches worden gemaakt op basis van burgerservicenummer (BSN) en de gegevens van de melder. De gemeente voldoet hiermee aan de verplichting die opgenomen wordt in de Wet op de Jeugdzorg.

Ambitie 16

Aansluiting houden bij de ontwikkeling van de aanpak kindermishandeling en de rol voor de gecombineerde functie van ASHG en crisisinterventie/casemanagement als spin in het web bij huiselijk geweldzaken. Het streven is om dubbelingen te voorkomen.

Kosten: geen kosten

Wetgevingstraject

Een belangrijk instrument in het aanpakken van huiselijk geweld zijn meldcodes. Deze dragen bij aan een goede coördinatie van de eerste stap in de aanpak van huiselijk geweld. De regering is voornemens om een voorstel tot een Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in te dienen, waarin zowel de verplichting van een meldcode wordt geregeld, als het meldrecht en het meldpunt huiselijk geweld. Daarbij zal goede afstemming plaats vinden met de lopende trajecten in het kader van de Verwijsindex Risicjongeren, de Centra voor Jeugd en Gezin en binnen het onderwijs de Zorg- en Adviesteams. Het wetsvoorstel zal in het najaar van 2009 gereed zijn voor advisering door de Raad van State.

7 Zicht op resultaten en effecten van maatregelen

Om de resultaten van het beleid te kunnen meten en om te beoordelen over de doelstellingen van het beleid zijn gehaald, is in het Netwerk Huiselijk Geweld een start gemaakt met inventariseren van beschikbare registraties en de mogelijkheid tot uitwisseling van informatie. Gemeente Haarlem is vanwege haar regiefunctie verantwoordelijk voor het monitoren van de resultaten en zal hier jaarlijks over rapporteren.

Het resultaat van de nieuwe aanpak huiselijk geweld is succesvol als wordt voldaan aan de volgende criteria:

- het huiselijk geweld beleid is effectiever geworden;
- ketenpartners zijn tevreden over samenwerking en aanpak;
- gemeenten kunnen hun regie- en monitoringfunctie adequaat uitvoeren;
- cliënten zijn tevreden over de verleende hulp;

Dat er sprake is van **effectiever beleid** huiselijk geweld, blijkt uit een vergelijking van cijfers in achtereenvolgende jaren. De gemeente Haarlem zal in samenwerking met de regiogemeenten jaarlijks cijfers presenteren over de aanpak van huiselijk geweld. Deze cijfers zullen voor zover mogelijk worden aangeleverd door ketenpartners vertegenwoordigd in het netwerk huiselijk geweld. De registratiesystemen van ketenpartners moeten het wel mogelijk maken om deze gegevens op te kunnen leveren.

Of **ketenpartners** tevreden zijn over samenwerking en aanpak blijkt uit een tussentijdse evaluatie die is voorzien eind 2010 en op initiatief van Haarlem zal worden uitgevoerd in samspraak met alle regiogemeenten en betrokken ketenpartners.

Voor een adequate uitoefening van hun regie- en monitoringfunctie hebben gemeenten behoefte aan cijfers over het aantal slachtoffers en plegers van huiselijk geweld, cijfers over het aantal ouderen en huiselijk geweld en cijfers over het aantal kinderen en huiselijk geweld (direct en als getuige). Het blijkt lastig om betrouwbare gegevens te verkrijgen (vanwege overlap in gegevens en het gebrek aan (aansluiting van registraties) op andere ketenpartners.

Gemeenten kunnen hun **regie- en monitoringfunctie** adequaat uitvoeren als zij jaarlijks inzage krijgen in onderstaande gegevens met betrekking tot huiselijk geweld. Deze gegevens kunnen aanleiding zijn tot tussentijdse bijstelling van beleid of van de uitvoering van beleid. Bij het aanleveren van deze gegevens is de gemeente Haarlem (als regievoerder) afhankelijk van onderstaande instellingen en hun registraties.

Instellingen	Indicatoren
Politie Kennemerland	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal aangiften huiselijk geweld - het aantal incidenten huiselijk geweld - het aantal aanhoudingen huiselijk geweld - het aantal doorgeleidingen huiselijk geweld naar OM - het aantal huisverboden - het aantal ingevulde RiHG's - het aantal herhaalde huisverboden - het aantal in verzekering stellingen huiselijk geweld - het aantal zorgmeldingen aan BJZ - het aantal cases verstrekt aan SHG (gegevensuitwisseling politie en SHG) - het aantal doorverwijzingen naar Slachtofferhulp
Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal informatie-, advies- en hulpvragen (meldingen huiselijk geweld) - het aantal herhaalde informatie-, advies- en hulpvragen (herhaalde meldingen huiselijk geweld) - het aantal signalen vanuit politie (gegevensuitwisseling politie en SHG) en vervolgactie (geen contact, herhaling of hulpverlening gestart) - het aantal doorverwijzingen uitgesplitst naar instelling - het aantal keer geweld gestopt na 4 maanden - gegevens consultatienetwerken ouderenmishandeling
Crisisinterventie en casemanagement	<ul style="list-style-type: none"> - huisverboden: aantal doorverwijzingen naar hulpverlening uitgesplitst naar instelling - het aantal niet contactmogelijkheden binnen 10 dagen op de gewenste sporen
Algemeen Maatschappelijk Werk (Kontext, SMD MK en Meerwaarde)	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal korte contacten huiselijk geweld uitgesplitst naar doelgroep - het aantal hulpverleningstrajecten uitsplitst naar doelgroep
Maatschappelijke Opvang / Vrouwenopvang (Blijf groep)	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal vragen/adviezen - bezetting /gebruik opvang Haarlem en IJmond <ul style="list-style-type: none"> o aantal keer kunnen plaatsen o aantal keer niet kunnen plaatsen - bezetting / gebruik crisisopvang door inwoners vanuit regio Kennemerland? - gebruik noodbedvoorziening - aantal aansluitingen Aware - gegevens over in-, door-, en uitstroom
GGD	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal slachtoffers van huiselijk geweld: vrouwelijk (2 jaarlijks IGZ-monitor) - het aantal slachtoffers van kindermishandeling: kinderen (2 jaarlijks IGZ-monitor)
Jeugdzorg Bureau Jeugdzorg / AMK (Noord – Holland en Agglomeratie Amsterdam)	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal adviezen - het aantal consulten - het aantal meldingen - het aantal signalen politie (zorgmeldingen) en vervolgacties - het aantal doorverwijzingen naar SHG - registratie huiselijk geweld

Instellingen	Indicatoren
Openbaar Ministerie	<ul style="list-style-type: none"> - registratie huiselijk geweld - het aantal interventies/non interventies huiselijk geweld - het aantal in verzekeringstellingen dat leidt tot voorgeleiding
Reclassering	<ul style="list-style-type: none"> - registratie huiselijk geweld - het aantal toezicht in justitieel kader - het aantal adviesaanvragen t.b.v. Officier van Justitie
GGZ	<ul style="list-style-type: none"> - registratie huiselijk geweld
Verwijzers	<ul style="list-style-type: none"> - het aantal trainingen/deskundigheidsbevordering - registratie huiselijk geweld

Tot slot zal uit een **klanttevredenheidsonderzoek** moeten blijken of de cliënten tevreden zijn over de verleende hulp. Voor de indicatoren van het klanttevredenheidsonderzoek wordt aansluiting gezocht bij reeds afgenomen klanttevredenheidsonderzoeken op het beleidsterrein van huiselijk geweld.

<p>Ambitie 17 Uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek in 2011 Kosten: € 50.000,-</p>

8 Financiële onderbouwing

8.1 Inleiding

In voorgaande hoofdstukken hebben wij ons beleid huiselijk geweld en vrouwenopvang in de periode van 2009 tot en met 2012 beschreven, inclusief een twaalfstal ambities die wij in deze periode willen realiseren.

Voor de financiering van ons beleid en onze ambities beschikt de centrumgemeente Haarlem over middelen van het Rijk, de provincie, de regiogemeenten en over eigen middelen. Deze middelen zijn niet vrij inzetbaar, maar geoormerkt en/of alleen onder bepaalde voorwaarden beschikbaar. Wij volgen onderstaande uitgangspunten:

1. Als eerste zetten wij de middelen in die Haarlem als centrumgemeente van het Rijk ontvangt in het kader van de Brede doeluitkering (BDU), het Grote-stedenbeleid (GSB) en het Rijksprogramma Beschermd en weerbaar, conform de regels en voorwaarden van het Rijk voor de besteding van deze middelen;
2. Rijksmiddelen zetten wij in voor de basisvoorzieningen ('infrastructuur') voor het bestrijden van huiselijk geweld en vrouwenopvang. Deze basisvoorzieningen zijn het steunpunt huiselijk geweld, crisisinterventie en casemanagement huisverbod en de vrouwenopvang.
3. We zoeken aanvullend dekking uit de eigen middelen van de centrum- en regiogemeenten om de ambities uit dit beleidsplan te realiseren, indien de Rijksmiddelen tekortschieten.
4. Activiteiten gericht op preventie, voegsignalering en bewustwording worden gefinancierd uit eigen middelen van de centrum- en regiogemeenten. Rijksmiddelen zijn hiervoor niet bestemd.
5. Centrum- en regiogemeenten dragen financieel bij aan de uitvoering van dit beleidsplan naar rato van bewonersaantal. Gemeenten nemen hiervoor een reservering op in hun begroting vanaf 2010 conform onderstaande tabel.

Gemeente	Reservering vanaf 2010
	€
Beverwijk	13.000
Bloemendaal	8.000
Haarlem	52.000
Haarlemmermeer	50.000
Heemstede	9.500
Heemskerk	13.000
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	2.000
Uitgeest	4.200
Velsen	24.000
Zandvoort	6.000
Kennemerland	181.700

8.2 Inkomsten in 2009

Inkomsten 2009		€
Inkomsten vanuit het Rijk 2009		
Vrouwenopvang		2.074.587
Overige inkomsten 2009		
Subsidie provincie Noord – Holland (project)		115.123
Cofinanciering gemeente Haarlem (project)		41.477
Gemeente Haarlem bijdrage Vrouwenopvang 2009 (GSB budget)		58.318
Restant geormerkte middelen 2008		444.645
Totaal		2.734.150

Toelichting

- Centrumgemeente Haarlem maakt onderdeel uit van het Grotestedenbeleid (GSB III) en ontvangt rijksmiddelen voor het beleid op terrein van maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid, openbare geestelijke gezondheidszorg (MO/VB/OGGZ) en voor vrouwenopvang (inclusief het beleid op het gebied van de bestrijding van huiselijk geweld). Haarlem ontvangt deze middelen in 2009 via de Brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid (BDU SIV).
- Het gaat om geormerkte rijksmiddelen die worden ingezet conform de tussen Rijk en centrumgemeente gemaakte prestatieafspraken voor aanpak van huiselijk geweld en de vrouwenopvang.
- In de tabel hierboven worden de inkomsten gepresenteerd als één pot met geld maar het Rijk verbindt wel voorwaarden aan de besteding. Er kan dus niet vrijelijk met de inkomsten worden geschoven tussen de verschillende bestedingsdoelen.
- De gemeente Haarlem heeft een subsidie ontvangen van de provincie Noord-Holland voor het versterken van de regionale samenwerking. Het gaat om een bedrag van € 115.123,-. Voorwaarde voor deze subsidie is co-financiering door de gemeente voor een bedrag van € 41.477. De gemeente Haarlem heeft dit bedrag reeds gereserveerd vanuit de onderbesteding GSB 2007. Vanwege BTW-verrekening wijkt de bijdrage van de provincie Noord-Holland af van het in de Startnotitie huiselijk geweld genoemde bedrag van € 130.000,-, maar dit heeft geen gevolgen voor de hoogte van de begrote uitgaven (om de regionale samenwerking te versterken).
- Het restant geormerkte middelen 2008 betreft additionele middelen vanuit het actieprogramma Beschermd en weerbaar welke in 2008 niet zijn uitgegeven. Dit heeft er mee te maken dat er pas laat in 2008 duidelijkheid kwam over de hoogte van de aanvulling Beschermd en weerbaar. De middelen worden in 2009 onder andere aangewend voor versterking van het steunpunt.

8.3 Uitgaven in 2009

Uitgaven 2009	
	€
Vrouwenopvang 25 units Haarlem en IJmond	1.267.550
Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (Kennemerland)	350.000
Versterking regionale samenwerking (project)	156.600
Crisisinterventie en casemanagement huisverbod	208.800
Hulpverlening in het kader van huisverbod	90.480
Tienermoeders	57.420
Reservering geormerkte middelen t.b.v. 2010 t/m 2012	603.300
Totaal	2.734.150

Toelichting

- De uitgaven voor de functie van het Steunpunt Huiselijk Geweld zijn geschat op basis van de gevraagde prestaties 2009. Het exacte bedrag is bekend nadat de subsidieaanvraag (prestatieplan 2009) van het Steunpunt Huiselijk Geweld door het college van B&W van de gemeente Haarlem is geaccordeerd.
- De uitgaven voor de functie van crisisinterventie en casemanagement huisverbod zijn geschat op basis van de gevraagde prestaties 2009. Het exacte bedrag is bekend nadat de subsidieaanvraag (prestatieplan 2009) van de crisisinterventie/casemanagement door het college van B&W van de gemeente Haarlem is geaccordeerd.
- De reservering van geormerkte middelen betreft het restant van de middelen Beschermd en weerbaar 2008 en 2009 welke nog niet zijn uitgegeven. Dit bedrag komt terug als inkomsten 2010 en wordt vanaf dat moment aangewend voor onder andere versterking steunpunt, uitbreiding capaciteit vrouwenopvang en crisisinterventie en casemanagement in het kader van het huisverbod.
- De uitgaven voor hulpverlening in het kader van het huisverbod en tienermoeders zijn nog niet gedaan, maar deze middelen zullen in 2009 beschikt worden.

8.4 Inkomsten in de periode van 2010 tot en met 2012

Verwachte inkomsten 2010 t/m 2012	
	€
Decentralisatie-uitkering GSB	2.074.587
Bijdrage regiogemeenten (reservering)	181.700
Restant geormerkte middelen 2009	603.300
Totaal	2.859.587

Toelichting

- In bovenstaande tabel staan de inkomsten per jaar. We gaan uit van deze inkomsten voor zowel 2010, 2011 als 2012.
- De Brede doeluitkering (BDU) Sociaal loopt af in 2009. Naar verwachting zal de Rijksbijdrage gecontinueerd worden middels een decentralisatie-uitkering Grote Steden Beleid (GSB), maar hierover bestaat nog geen zekerheid. Daarnaast is het onduidelijk of er herverdeeeffecten zullen optreden en of de Rijksbezuinigingen in verband met de economische crisis gevolgen zullen hebben voor de hoogte van deze uitkering. In de meicirculaire 2009 zal duidelijkheid worden gegeven over de hoogte van de Rijksbijdrage vrouwenopvang in 2010. In dit overzicht zijn we uitgegaan van de Rijksbijdrage 2009.
- Centrumgemeente Haarlem maakt onderdeel uit van het Grotestedenbeleid (GSB III) en ontvangt rijksmiddelen voor het beleid op terrein van maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid, openbare geestelijke gezondheidszorg (MO/VB/OGGZ) en voor vrouwenopvang (inclusief het beleid op het gebied van de bestrijding van huiselijk geweld). Haarlem ontvangt deze middelen in 2009 via de Brede doeluitkering Sociaal, Integratie en Veiligheid (BDU SIV).
- Restant geormerkte middelen 2009 betreft de impuls Beschermd en Weerbaar. De middelen Beschermd en weerbaar zijn voor 2008 en 2009 toegevoegd aan de BDU SIV. Door late berichtgeving en ook beschikking van de middelen vanuit het Rijk, zijn de middelen in 2008 en 2009 niet volledig besteed. Het besteden van de restant middelen in 2010 is onder voorbehoud van akkoord van het Rijk in verband met het aflopen van de BDU SIV in 2009.
- Het gaat om geormerkte rijksmiddelen die worden ingezet conform de tussen Rijk en centrumgemeente gemaakte prestatieafspraken voor aanpak van huiselijk geweld en de vrouwenopvang.
- In de tabel hierboven worden de inkomsten gepresenteerd als één pot met geld maar het Rijk verbindt wel voorwaarden aan de besteding. Er kan dus niet vrijelijk met de inkomsten worden geschoven tussen de verschillende bestedingsdoelen.

8.5 Uitgaven in de periode 2010 tot en met 2012

Verwachte uitgaven in de periode 2010 t/m 2012		€
<i>Structureel</i>		
Vrouwenopvang 25 units Haarlem en IJmond		1.267.550
Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld Kennemerland		350.000
Crisisinterventie en casemanagement huisverbod		208.800
Hulpverlening in het kader van huisverbod		90.480
Tienermoeders		22.620
Uitbreiding professionele bemensing ASHG (ambitie 1)		150.000
Regie op casusniveau ASHG (ambitie 3)		157.500
Uitbreiding van het aantal huisverboden (ambitie 5)		200.000
Post onvoorzien i.v.m. huisverbod (ambitie 5)		50.000
Vergroten aantal plaatsen vrouwenopvang (ambitie 8)		60.000
Deskundigheidsbevordering (ambitie 12)		70.000
Bewustwordingscampagne 'nu is het genoeg' (ambitie 13)		11.700
Reservering uitgaven 2010 t/m 2012: onvoorzien		80.937
<i>Eenmalig</i>		
Preventieprogramma Loving me, loving you (ambitie 14)		50.000
Preventieprogramma Van huis uit (ambitie 14)		50.000
Klanttevredenheidsonderzoek (ambitie 17)		50.000
Totaal		2.859.587

Toelichting

- In bovenstaande tabel staan de structurele uitgave per jaar. We gaan uit van deze uitgaven voor zowel 2010, 2011 als 2012.
- De uitgaven voor de functie van het Steunpunt Huiselijk Geweld zijn geschat op basis van de gevraagde prestaties 2009. Het exacte bedrag is bekend nadat de subsidieaanvraag (prestatieplan 2009) van het Steunpunt huiselijk geweld door het college van B&W van de gemeente Haarlem is geaccordeerd.
- De post reservering is bedoeld om onvoorziene kosten ten aanzien van de regionale basisvoorzieningen huiselijk geweld en de uitvoering van het regionale beleid te dekken.
- De preventieprogramma's 'Loving me, Loving you' en 'Van huis uit' worden eenmalig in 2010 uitgevoerd.
- Het klanttevredenheidsonderzoek wordt uitgevoerd in 2011.

Wonen, Welzijn, Gezondheid en Zorg

Retouradres Postbus 511, 2003PB Haarlem

WMO-raden van de gemeenten in de regio Kennemerland

Datum 10 juni 2009
Ons kenmerk STZ/WWGZ/2009/102121
Contactpersoon E.M. van der Kooij
Doorkiesnummer 023-5115509
E-mail emvanderkooij@haarlem.nl
Kopie aan gemeenten in de regio Kennemerland
Onderwerp Reactiememo implementatienota beleid huiselijk geweld

Geachte leden van de WMO-raden,

Hartelijk dank voor uw input en advies op de implementatienota huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland. In het Breed Overleg Portefeuillehouders Welzijn/Zorg en Jeugd binnen de Veiligheidsregio Kennemerland van 18 mei 2009 is afgesproken dat de gemeente Haarlem als centrumgemeente en trekker van de implementatienota de input en adviezen van de verschillende WMO-raden verzamelt en één reactiememo aan de WMO-raden gezamenlijk formuleert. Deze reactiememo ligt hierbij voor u. Voor de leesbaarheid spreken we in het onderstaande alleen maar over WMO-raad/raden, maar hiermee bedoelen we ook de WMO-klankbordgroep(en).

Titel van de implementatienota

De meeste WMO-raden hebben gereageerd op de titel van de implementatienota. Ten eerste zou het lijken alsof je met de nota het probleem van huiselijk geweld wilt implementeren. Dat is absoluut niet onze wens en daarom is de titel gewijzigd in implementatienota *beleid* huiselijk geweld. Ook over de ondertitel 'de vuist tegen huiselijk geweld' kwamen enige opmerkingen en riep gemengde gevoelens op. De titel is in lijn met de titel van de startnotitie en is gekozen omdat de gemeenten in de regio Kennemerland met elkaar een vuist willen maken tegen huiselijk geweld. De vuist staat symbool voor het bundelen van de krachten.

Regionaal/lokale insteek

De WMO-raden van de gemeenten Beverwijk en Velsen menen dat de gemeenten Beverwijk en Velsen niet worden genoemd in de notitie. Beverwijk en Velsen worden echter net als de andere gemeenten in Kennemerland wel genoemd, alleen wordt in de nota niet gerefereerd aan de specifiek lokale insteek van de verschillende gemeenten. Het betreft een regionale nota en de lokale insteek zal door de afzonderlijke gemeenten zelf nog gemaakt of vastgelegd moeten worden. Deze lokale inkleuring zit voor de gemeenten vooral in de sfeer van preventie en

signalering zoals op pagina 27 van de implementatienota wordt beschreven. Met name de WMO-raad van de gemeente Heemstede is van mening dat de lokale inkleuring vooral in de signalering van huiselijk geweld zit en dat de gemeenten door het verbeteren van de signalering ook een impuls kunnen geven aan preventie en voorlichting. Wij zijn dat met de WMO-raad van de gemeente Heemstede eens.

De WMO-raden van de gemeenten Beverwijk en Velsen maken verder nog de opmerking dat zij het gevoel hebben op een door de gemeenteraad van Haarlem vastgestelde nota te reageren en dat willen wij hier expliciet bestrijden. De beide WMO-raden halen twee onderwerpen door elkaar en wij willen toch graag hier de misvatting wegnemen.

Tot op dit moment heeft noch het college van B&W noch de gemeenteraad van Haarlem de implementatienota vastgesteld. De implementatienota beleid huiselijk geweld is tot stand gekomen door een werkgroep van ambtenaren uit de regiogemeenten. In deze werkgroep waren de gemeente Beverwijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk en Heemstede vertegenwoordigd. De eerste versie van de conceptnota is vervolgens rondgestuurd aan alle ambtenaren volksgezondheid van de regiogemeenten en zij werden uitgenodigd om commentaar te geven of eventueel aan te schuiven bij de volgende werkgroepvergadering. De nota is daarna op het ambtelijk overleg Volksgezondheid en het regionaal Kompas (ambtelijk) overleg van 23 april 2009 besproken en geagendeerd voor het Breed Overleg Portefeuillehouders van 18 mei 2009. De implementatienota werd in dit overleg door de portefeuillehouders geaccordeerd en wordt nu ter besluitvorming voorgelegd aan de colleges van B&W en eventueel de gemeenteraden van de regiogemeenten inclusief Haarlem. Ook werd in het overleg van 18 mei 2009 aan de gemeente Haarlem gevraagd om één reactienota voor de WMO-raden te schrijven.

Infrastructuur

De WMO-raad van de gemeente Haarlemmermeer concludeert dat de infrastructuur voor de aanpak van huiselijk geweld aanwezig is, maar dat er meer nadruk op preventie noodzakelijk is en op welke manier vrijwilligers en derden gemakkelijker te maken om te signaleren en vragen te stellen. Het implementatieplan beoogt om de bestaande infrastructuur en ketenaanpak verder te verbeteren en daarnaast meer te investeren in bewustwording, vroegsignalering en preventie van huiselijk geweld. In de volgende alinea gaan we expliciet in op de opmerkingen die gemaakt zijn over het signaleren.

Signalering

Signalering van huiselijk geweld is een belangrijke stap in de ketenaanpak. Hoe eerder wordt in gegrepen in een huiselijk geweld-situatie hoe beter. De deskundigheidsbevordering van beroepsgroepen die huiselijk geweld zouden moeten of kunnen signaleren gaat in op verschillende elementen. Het programma bestaat uit de informatie over frequentie, vormen, signalen, achtergrond en gevolgen van huiselijk geweld en waarden en normen rond huiselijk geweld. Vervolgens gaat het om het interpreteren van signalen en het bespreekbaar maken hiervan door middel van gespreksvaardigheden. En tenslotte komt ook de infrastructuur aan bod: waar kun je met je signalen terecht en wat gebeurt er met je

signaal. Het is belangrijk dat wanneer er trainingen gegeven worden over het signaleren van huiselijk geweld dat de keten daarachter, dus wat gebeurt er met een signaal, op orde is. De deskundigheidsbevordering signalering huiselijk geweld wordt grotendeels weliswaar regionaal georganiseerd, maar richt zich juist op de beroepsgroepen die werkzaam zijn in een lokale setting.

In de implementatienota is een keuze gemaakt om prioriteit te leggen bij een aantal beroepsgroepen ten aanzien van de signaleringsfunctie. Dit neemt niet weg, dat ook voorlichting op scholen, maatschappelijke organisaties, vluchtelingenwerk, kerkelijke bezoekersgroepen, sportorganisaties etc. gewenst is. Er zijn heel veel groepen die belangrijk zijn in de signaleringsfunctie doordat zij regelmatig bij mensen thuis komen, maar er moet een keuze gemaakt worden ten aanzien van welke groepen eerst. Gemeenten kunnen zoals eerder aangegeven juist op gebied van bewustwording, signalering en preventie lokale accenten geven. De gemeente Heemskerk investeert bijvoorbeeld extra in trainingen om het signaleren van huiselijk geweld door lokale organisaties te verbeteren.

De WMO-raad van Beverwijk en de WMO-raad van Velsen stelt de vraag wie voor welke doelgroep signaleert. Huiselijk geweld-problematiek gaat vaak samen met verslavings- maar ook schuldenproblematiek. Het is belangrijk dat hulpverleners op deze andere ‘probleemterreinen’ oog hebben voor de bredere problematiek van huiselijk geweld. Vanuit de verslavingszorg komen signalen van huiselijk geweld in beperkte mate terecht bij andere partijen zoals het steunpunt huiselijk geweld. Met de training voor medewerkers van verslavingszorg willen we deze signalering verbeteren.

De WMO-raad van de gemeente Beverwijk en de gemeente Velsen vindt dat de in de nota genoemde instellingen Haarlems of uit Kennemerland zijn. De nota is een regionale nota en de hierbinnen beschreven ketenaanpak betreft regionale maar ook lokaal georganiseerde instellingen, zoals het Algemeen Maatschappelijk Werk, zelforganisaties en buurtcentra. Wij herkennen het beeld niet dat er in de nota alleen de regionale of specifiek Haarlemse organisaties genoemd zouden zijn. De WMO-raad van Beverwijk en Velsen mist bijvoorbeeld het centrum voor jeugd en gezin in de nota. Het centrum voor jeugd en gezin is een belangrijke vindplaats van huiselijk geweld. Het CJG is daarom ook een belangrijke verwijzer, zoals op pagina 25 van de implementatienota staat vermeld.

Cijfers

De WMO-raad van de gemeente Haarlem vroeg expliciet naar gegevens over eergelateerd geweld. Zoals in de nota vermeld, staat de registratie van eergelateerd geweld in de kinderschoenen maar kunnen we dankzij de politie Kennemerland gebruik maken van –zij het zeer beperkte – gegevens. Eergelateerd geweld maakt onderdeel uit van de brede aanpak huiselijk geweld, maar vergt wel specifieke kennis en soms andere aanpak van signaleerders en hulpverleners. Hier wordt dit jaar ook samen met de netwerkpartners huiselijk geweld over gesproken en het idee is om een werkgroep hiervoor op te richten. Ook vanuit de provincie Noord-Holland is er aandacht voor deze vorm van huiselijk geweld en wordt onderzoek gedaan naar de oprichting van een expertisecentrum eergelateerd geweld.

De WMO-raden van de gemeenten Beverwijk en Velsen merken op dat het bij partnergeweld in meer dan 80% gaat om een mannelijke dader en dat de overige 20% niet wordt ingevuld. Deze gegevens komen niet uit de implementatienota.

Samenwerkingsafspraken

De WMO-raad van de gemeente Beverwijk mist afstemming op de Wet op de privacy in de nota. Dit aspect wordt echter meegenomen in het proces rondom de samenwerkingsafspraken huiselijk geweld, zoals genoemd in §5.6 van de nota. In deze paragraaf wordt de doelstelling beschreven om te komen tot één document voor alle ketenpartners in de hulpverlening rondom huiselijk geweld (inclusief huisverbod). Hierin worden afspraken vastgelegd over zowel de taken, rolverdeling en samenwerking als over de registratie en monitoring en gegevensuitwisseling. Met name bij de afspraken over gegevensuitwisseling speelt de Wet Bescherming Persoonsgegevens een belangrijke rol. Zoals gemeld in het hoofdstuk over kindermishandeling en huiselijk geweld, zal er afstemming plaatsvinden met de lopende trajecten in het kader van de Verwijsindex Risicjongeren, de Centra voor Jeugd en Gezin en binnen het onderwijs de Zorg- en Adviesteams. Het Elektronisch Kind Dossier (EKD) staat hier niet genoemd, maar is wel een belangrijke ontwikkeling ten aanzien van het volgen van cliënten en gegevensuitwisseling tussen betrokken instellingen, ook of juist van huiselijk geweld waar kinderen direct of indirect slachtoffer van zijn.

Steunpunt huiselijk geweld

De WMO-raad van Beverwijk en de WMO-raad van Velsen vragen zich af of er een vast Beverwijks en Velsens meldpunt komt. Dit is niet het geval. Het regionale steunpunt huiselijk geweld is een virtueel steunpunt dat telefonisch bereikbaar is en wellicht op termijn ook digitaal. Het betreft op dit moment geen fysieke loketfunctie. Het steunpunt is 24 uur per dag telefonisch bereikbaar. Naar de mogelijkheid van fysieke bereikbaarheid, eventueel in combinatie met gespreksruimte voor eerste hulpverlening kan onderzoek gedaan worden. De consulenten van het Steunpunt zijn deskundig op het gebied van huiselijk geweld en zijn gewend door te vragen en personen te stimuleren tot hulpverlening.

De WMO-raden van Beverwijk en Velsen vragen zich verder af hoe de stijging van huiselijk geweld aangepakt wordt. Het gaat niet om een stijging van het geweld, het gaat om het zichtbaar maken van de gevallen huiselijk geweld die tot op heden verborgen bleven. Het doel is om huiselijk geweld te stoppen en dat begint bij het doorbreken van het taboe en het zichtbaar maken van het probleem. Het steunpunt vormt de functie van voordeur en hier kun je met je vragen of zorgen terecht. Er wordt hier absoluut gedacht aan informatiemogelijkheden of doorverwijsafspraken met instellingen zoals bijvoorbeeld de Kindertelefoon. De WMO-raad van de gemeente Haarlemmermeer vroeg zich dit af.

De WMO-raad van Zandvoort suggereert om naast de uitbreiding van de professionele bemensing van het Steunpunt, ook te investeren in bredere bekendheid van het Steunpunt waar eventueel ook mensen anoniem kunnen melden. Het steunpunt staat open voor iedereen die te maken krijgt met huiselijk geweld, als slachtoffer of als plegger, omstander maar ook als professional. Er bestaat de

mogelijkheid om anoniem contact op te nemen met het Steunpunt maar de consulenten zullen wel proberen om gegevens te registreren, zeker als er een doorverwijzing naar een andere instelling plaatsvindt. Een belangrijk onderdeel in de regionale publiekscampagne is de bekendheid van het steunpunt en het bijbehorende telefoonnummer. Ook in de landelijke campagne 'nu is het genoeg' wordt het landelijke nummer van het steunpunt genoemd. Bellers naar het landelijke nummer worden via het intoetsen van de postcode naar het steunpunt in de desbetreffende regio doorverbonden.

Casemanagement

De WMO-raad van de gemeente Zandvoort pleit voor het organiseren van casemanagement en zorgcoördinatie bij reguliere huiselijk geweld-zaken veroorzaakt door intimidatie en bedreiging. In de implementatienota wordt voorgesteld om naast de huisverbod-zaken ook op reguliere huiselijk geweld-zaken regie te voeren. Het liefst zou je bij alle huiselijk geweld zaken formatie vrijmaken om de regie te voeren op een casus en escalatie te voorkomen, maar we moeten ergens mee beginnen.

Vrouwenopvang

Wij zijn het eens met de WMO-raad van Zandvoort dat het van belang is om het knelpunt rond de bezettingsgraad van de vrouwenopvang op te lossen. Het knelpunt speelt overigens niet alleen in onze regio, maar in geheel Nederland. De gemeente Haarlem is als centrumgemeente vrouwenopvang al met Blijf groep in gesprek om te kijken naar de bezetting en naar eventuele uitbreiding van het aantal plekken vrouwenopvang ten behoeve van onze regio. In de nota staat dat de ambitie voor 2010 genoemd, maar vanwege de urgentie is er al een start gemaakt in gesprekken met Blijf groep.

Hulpverlening: kwantiteit maar ook kwaliteit

Vanuit verschillende WMO-raden is een opmerking gemaakt over de kwaliteit van professionals, maar vooral ook van vrijwilligers. Wij zijn het met u eens dat er kwaliteitseisen moeten gelden voor zowel professionals als vrijwilligers. Zoals in het hoofdstuk over ketensamenwerking aangegeven, hebben de gemeenten niet op alle organisaties evenveel sturing. Maar daar waar de gemeenten wel kunnen sturen, zal de kwaliteit van medewerkers ongeacht professional of vrijwilliger, uitgangspunt zijn.

Wij zijn het met de WMO-raad van de gemeente Haarlemmermeer eens dat huiselijk geweld vaak draait om onzichtbare complexe problematiek. Wij hebben echter in de implementatienota suggesties gedaan ter verbetering van de keten om deze lastige problematiek aan te pakken. Deze suggesties gaan verder dan alleen het inzetten van meer professionele krachten want dat is niet altijd en niet alleen het antwoord.

Achterbanraadpleging Beverwijk

De WMO-raad van zowel de gemeente Beverwijk als Velsen suggereert om goede afspraken te maken wie, waar, welke regie voert. Dit is in de nota beschreven. De gemeente Haarlem heeft als centrumgemeente de beleidsregie en het steunpunt heeft de uitvoeringsregie. Vervolgens worden door de organisaties betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld, onder regie van de gemeente Haarlem, samenwerkingsafspraken gemaakt zoals ook beschreven in §5.6 van de nota. De regiogemeenten zijn verantwoordelijk voor het betrekken van de lokale organisaties bij de aanpak huiselijk geweld. De door de WMO-raad van Beverwijk meegestuurde notitie en stroomschema's ten aanzien van de procesafspraken Wet tijdelijk huisverbod zijn ons bekend. Afstemming met de Wet op de privacy is niet geregeld in de nota, maar wordt meegenomen in de ontwikkeling van samenwerkingsafspraken en afspraken over gegevensuitwisseling tussen organisaties.

De WMO-raad van de gemeente Haarlemmermeer lijkt het wenselijk om nog meer inspanning te plegen om de maatschappelijke omgeving in kaart te brengen. En zou graag zien dat er een pilot wordt georganiseerd met sociale netwerk en maatschappelijke organisaties om een plan van aanpak te maken hoe om te gaan met huiselijk geweld. Wij snappen niet helemaal hoe u deze pilot voor u ziet en hoe deze verschilt van de aanpak zoals nu voorgesteld in de implementatienota beleid huiselijk geweld. Wij nodigen u uit om hier verder met ons van gedachten over te wisselen.

De WMO-raad van de gemeente Zandvoort merkt op dat zij graag een koppeling tussen de implementatienota en het EKD en Mantelzorgondersteuning zouden willen zien. In deze reactie zijn we al eerder in gegaan op het EKD en de ontwikkeling ten aanzien van het volgen van cliënten en gegevensuitwisseling tussen betrokken instellingen. Over de koppeling met mantelzorgondersteuning kunnen we u informeren dat er in de aanpak van ouderen mishandeling als onderdeel van de brede aanpak huiselijk geweld wel specifieke aandacht is voor mantelzorgers en het risico van overbelasting.

Tot slot willen wij u nogmaals danken voor de uitgebreide reacties en gaan wij er van uit dat wij met deze reactiememo voldoende op uw input ingegaan zijn.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,
drs. W.J. Sleddering

de burgemeester,
mr. B.B. Schneiders